

”Nuorisotyöntekijä on mukavaa juttuseuraa”

Vaikeiden asioiden puheeksi ottaminen Jyväskylän kaupungin nuorisopalveluissa nuorten näkökulmasta

Satu Huomo
Lotta Kannisto
Jouni Ristimäki

Opinnäytetyö
Maaliskuu 2017
Sosiaali-, terveys- ja liikunta-ala
Sosionomi (AMK), sosiaalialan koulutusohjelma

Tekijä(t) Huomo, Satu Kannisto, Lotta Ristimäki, Jouni	Julkaisun laji Opinnäytetyö, AMK	Päivämäärä Maaliskuu 2017
	Sivumäärä 78	Julkaisun kieli Suomi
		Verkkojulkaisulupa myönnetty: x
Työn nimi ”Nuorisotyöntekijä on mukavaa juttuseuraa” Vaikeiden asioiden puheeksi ottaminen Jyväskylän kaupungin nuorisopalveluissa nuorten näkökulmasta		
Tutkinto-ohjelma Sosionomi (AMK), Sosiaalialan koulutusohjelma		
Työn ohjaaja(t) Häkkinen, Sanna Juntunen, Kristiina		
Toimeksiantaja(t) Jyväskylän kaupungin nuorisopalvelut		
Tiivistelmä <p>Opinnäytetyön tarkoituksena oli saada selville Jyväskylän kaupungin nuorisopalveluissa nuorten vaikeiksi kokemia asioita ottaa puheeksi. Tavoitteena oli selvittää, mitkä asiat nuorten mielestä vaikuttavat luotettavaan dialogiin nuorisotyöntekijöiden kanssa. Aineisto kerättiin puolistrukturoidulla Webropol-kyselyllä nuorilta Huhtasuon, Korpilahden, Kuokkalan ja Palokan nuorisotiloilla, sekä Kuokkalan koululla ja etsivässä nuorisotyössä. Tuloksia voidaan hyödyntää nuorisopalveluiden koulutus- ja kehitystarpeisiin.</p> <p>Kyselyn tuloksia arvioitiin tarkastelemalla jakaumia, ja pohdinnassa niitä käsiteltiin teorialähtöisesti. Kyselyyn vastasi yhteensä 76 nuorta. Nuoret kokivat parisuhteeseen liittyvät asiat, etenkin seksin, vaikeina puheenaiheina. Iso osa nuorista ei osannut ottaa kaikkiin kysymyksiin kantaa, ja tämän myötä ”en tiedä” vastauksia tuli paljon, etenkin Kuokkalan koululta, sillä he eivät kokeneet olleensa nuorisotyöntekijän kanssa paljoa tekemisissä. Syyksi siihen, ettei vaikeista asioista voi puhua, koettiin eniten se, ettei nuorisotyöntekijä tunne nuorta. Rauhallisen tilan koettiin olevan helpottavin tekijä vaikeiden asioiden puheeksiottoon. Tytöt olivat selkeästi avoimempia ja valitsivat enemmän vastausvaihtoehtoja kuin pojat. Yli puolet pojista vastasi, ettei heillä ole tarvetta puhua nuorisotyöntekijän kanssa. Etsivästä työstä ei tavoitettu yhtään nuorta vastaamaan kyselyyn.</p> <p>Puheeksioton tärkeys on koettu nuorisotyön kentällä joiltain osin keskustelua herättävänä aiheena. Avoin ja toimiva dialogi osana kokonaisvaltaista vuorovaikutusta ovat edellytyksenä nuoren autetuksi ja kuulluksi tulemiselle. Tutkimuksessa tuli ilmi, että luultavasti vaikka nuori ei puhuisi nuorisotyöntekijän kanssa henkilökohtaisista asioistaan, on hänellä joku muu turvallinen henkilö elämässään, kenelle puhua.</p>		
Avainsanat (asiasanat) Nuorisotyö, puheeksiotto, dialogi, seksi, nuorisotyöntekijä, nuorisotila		
Muut tiedot		

Author(s) Huomo, Satu Kannisto, Lotta Ristimäki, Jouni	Type of publication Bachelor's thesis Number of pages 78	Date March 2017 Language of publication: Finnish Permission for web publication: x
Title of publication "It's nice to talk with a youth worker" Raising challenging issues in the youth work services of the City of Jyväskylä from adolescents' point of view		
Degree programme Bachelor's Degree Programme in Social Services		
Supervisor(s) Häkkinen, Sanna Juntunen, Kristiina		
Assigned by Youth Services of the City of Jyväskylä		
Abstract <p>The purpose of the thesis was to determine topics that adolescents would find challenging to discuss in the youth work services of Jyväskylä. The aim was to examine the factors that, in young people's opinion, affected a reliable dialogue with youth workers. The data was collected from adolescents in the Huhtasuo, Korpilahti, Kuokkala and Palokka youth centres and in the upper comprehensive school of Kuokkala as well as in outreach youth work by using a semi-structured Webropol survey. The results of the study can be utilized for the training and development needs within the youth services.</p> <p>The data was evaluated by examining frequencies and using a theory-based content analysis. There were 76 responses to the survey. Issues related to relationship, and especially to sex, were found to be the most challenging topics by the adolescents. Many of them were unable to respond to all the questions, which led to "I don't know" answers being common especially with the pupils of the Kuokkala upper comprehensive school because they thought that they did not interact with the youth workers very much. The reason for not being able to talk about challenging topics was mostly reported to be the fact that the youth worker did not know the adolescent in question. A peaceful space was seen as the most promotive factor for discussing challenging topics. The girls were clearly more sincere and chose more answer options than the boys. Over half of the boys said that they did not have the need to talk with a youth worker. There were no responses from the outreach youth work to the survey.</p> <p>In the field of youth work, the importance of bringing up certain topics is, to some extent, seen as a controversial issue. An open and functional dialogue as part of holistic interaction is essential for helping and sympathizing with an adolescent. The study also highlighted the probability that even if adolescents do not discuss personal issues with youth workers, they are likely to have other persons with whom they can talk safely.</p>		
Keywords/tags (subjects) Youth work, interaction, dialogue, sex, youth worker, youth centre		
Miscellaneous		

Sisältö

1	Johdanto	3
2	Nuoruus	5
3	Nuorisotyö	7
	3.1 Nuorisotyön tehtävät	8
	3.2 Julkisen sektorin nuorisotyö	10
	3.3 Jyväskylän kaupungin nuorisopalvelut	11
	3.4 Tutkimuksia nuorisotyöstä	12
4	Vuorovaikutus	15
	4.1 Vuorovaikutuksellisen viestinnän muodot	15
	4.2 Vuorovaikutuksen teoriatausta	17
	4.3 Nuoren vuorovaikutuksen kehitys	19
	4.4 Dialogi	21
5	Nuoren ja nuorisotyöntekijän välinen vuorovaikutussuhde	21
	5.1 Nuorisotilat	22
	5.2 Etsivä työ	23
	5.3 Koulunuorisotyö	25
6	Vaikeista asioista puhuminen	26
	6.1 Sosiaalisten suhteiden ongelmat ja murrosikä	27
	6.2 Mielenveys ja päihteet	29
	6.3 Seksuaalisuus ja seurustelu	31
	6.4 Lähipiirin merkitys vaikeiden asioiden puheeksi ottamisessa	32
	6.5 Huolen puheeksi ottaminen	34
7	Opinnäytetyön toteutus	34
	7.1 Opinnäytetyön tarkoitus, tavoitteet ja tutkimuskysymykset	34
	7.2 Tutkimusmenetelmä	35
	7.3 Tutkimuksen kyselyn laatiminen	36
	7.4 Tutkimuksen kyselyn toteutus	38

7.5	Aineiston analyysimenetelmät	38
7.6	Aineiston analysointi	39
8	Kyselyn tulokset.....	40
8.1	Vastaajien perustiedot	40
8.2	Nuoren ja työntekijän välinen keskusteleminen	42
8.3	Vaikeat asiat ottaa puheeksi	45
8.4	Helpot sekä puhumista helpottavat asiat	47
9	Pohdinta	48
9.1	Edellytykset nuorisotyöntekijän kanssa puhumiselle	49
9.2	Koetut vaikeat ja helpot puheenaiheet	51
9.3	Seksi vaikeimpana puheenaiheena.....	53
9.4	Kantaaottamattomat vastaukset.....	54
9.5	Etsivän työn asiakkaiden tavoitettavuus.....	55
9.6	Eettisiä näkökulmia liittyen opinnäytetyöhön	56
9.7	Tutkimuksen luotettavuus ja yleistettävyyys.....	57
10	Kehittämisen- sekä jatkotutkimusehdotuksia	59
	Lähteet	62
	Liitteet	69
	Liite 1. Kysely	69
	Liite 2. Esite.....	78
	Kuviot	
	Kuvio 1. Sukupuolten jakautuminen alueittain	41
	Kuvio 2. Käyntitiheys nuorisotiloilla vastauspaikoittain	42
	Kuvio 3. Vastausten jakaumat väittämässä.....	43
	Kuvio 4. Vaikeat asiat ottaa puheeksi	46

1 Johdanto

“Kulttuuriimme on kuulunut vahva omillaan pärjäämisen mielenlaatu, eikä huolista puhuminen edes läheisten kanssa ole perinteisesti ollut suomalaiselle aina helppoa” (Myllyniemi 2009, 62).

Nuoren ja ammattilaisten hyvä ja toimiva yhteistyö on asiakaslähtöistä auttamista, ja se koostuu luottamuksesta, itsemääräämisoikeuden kunnioittamisesta sekä toimivasta vuorovaikutuksesta. Tämä yhteistyö on suurimmilta osin satunnaisiin tapaamisiin, tapahtumiin sekä pyydettyä avun saamiseen perustuvaa. (Kiviniemi 2009, 118.)

MLL:n ylläpitämään Lasten ja nuorten puhelinpalveluun tulee tuhansia yhteydenottoja, mikä saattaa osaltaan selittää nuorten yksinäisyyttä ja epätietoisuutta koskien aikuistumista. (Uusitalo 2007, 24–25.) Puhelimen suosio voi kertoa luotettavien aikuiskontaktien puuttumisesta nuorten elämässä. Myös Karvosen (2009, 122) mukaan nuori tarvitsee aikuisen tukea tunne-elämän ja ajattelumaailman kypsyttömyyden äärellä etsiessään vastauksia ja syitä tuntemuksilleen ja kokemuksilleen.

Helsingin Sanomien artikkelissa oli hyvä esimerkki aikuisen reaktion tärkeydestä ja vaikutuksesta. Nuorisolääkäri Elina Hermanson on oppinut arvostamaan ja kunnioittamaan nuoren mieltä, kuulluksi tulemisen tärkeyttä sekä hetkessä elämistä. Hän menetti yhden pitkäaikaisen hoitosuhteen vastaamalla vain hymähtäen nuoren kertoessa nettiseurustelusuhteen erosta. Tämä nuori pahoitti mielensä eikä enää palannut Hermansonin vastaanotolle. Aikuisen suunnalta jokainen ilme ja ele on nuoren mielestä merkityksiä täynnä. (Saikkonen 2016.)

Asioiden puheeksi ottaminen nuorten kanssa puhuttaa nuorisotyön kentällä. Pohjanmaan nuorisotyöntekijät kerääntyivät keskustelemaan nuorisotyön arvoista, etiikasta ja siinä samalla puheeksi ottamisen vaikeudesta. Tärkeistä työteoista osallistujat mainitsivat mm. läsnäolemisen, aidon välittämisen, tuen antamisen ja vuorovaikutuksellisen kohtaamisen. Eettisyyden nuorisotyössä nähtiin toteutuvan mm. nuorten välittämisenä, arvostamisena, herkkyytenä ja turvallisena olona yhteisössä. Nuorten kanssa puheeksi ottaminen erilaisista asioista koettiin keskustelua herättävänä ai-

heena. Löytyykö nuorisotiloilla sopivaa hetkeä keskustella nuoren kanssa? Missä olisi järkevintä keskustella? Miten kysyä nuorelta jotain hänestä sopivalla tavalla? Vaikka tällaiset tilanteet ovatkin arkipäivää nuorisotiloilla, on arjessa sangen vähän aikaa jutella, pohtia ja tarkastella työtä. (Honkonen 2016, 26–27.)

Vaikeiden asioiden puheeksi ottaminen on yleisesti saanut viime vuosina huomiota. Aihe on koettu entistä tärkeämpänä, mikä on synnyttänyt erilaisia hankkeita ja projekteja eri tarpeisiin. Terveyden ja hyvinvoinnin laitos rahoitti Voimavaroja ja parisuhdeonnea pienten lasten vanhemmille -hankkeen, jonka koulutuksia järjestettiin neuvoloissa 2015. Hankkeella on myös Parisuhde puheeksi neuvolatyössä - nettikurssi. (Heiskanen & Kontula 2017.) Verkkokursseja on tuottanut myös A-klinikkasäätiö. Näiden Puheeksioton perusteet - verkkokurssien tavoitteena on alkoholin riskikäytön tunnistaminen ja viimeisin kurssi järjestettiin 2016 (Hyvä osallistuja n.d.). MOPO-tutkimus ja kehittämishankkeen tavoitteena taas oli edistää nuorten hyvinvointia liikunnan puheeksi ottamisen työkalun avulla Oulussa 2009–2015. (Mopo n.d.)

Vuonna 2011 päättyneellä Pelissä-hankkeella oli myös sama teema; tavoitteena oli rahapeliongelmiin tunnistaminen, puheeksiotto ja pelaajan auttaminen (Itäpuisto 2011). Työhallinto ja Myllyhoitoyhdistys ry/EAP-Finland Oy järjestivät EAP-mallin koikeilu -hankkeen (Ennakoivan avun palvelu) työssä jaksamisen parantamiseksi ja yrittäjyyden ja yritysten henkilöstön kehittämiseksi. Tuloksista kerrottiin, että vaikean asian puheeksi ottaminen ei ole ikinä liian helppoa, ja että varhainen puuttuminen on tärkeää. (Vaikean asian puheeksi ottaminen ei ole ikinä liian helppoa 2007.)

Soanjärvi kuvaa väitöskirjassaan, että Suomessa nuorisotyön tutkimuksia on ollut suhteellisen vähän. Hänen mukaansa vasta viime vuosien aikana nuorisotyön käytäntö ja nuorisotutkimukset ovat löytäneet toisensa etenkin Nuorisotutkimusseuran perustaman Nuorisotutkimusverkoston tutkimusohjelmien ansiosta. Kansainvälisten tutkimusten hyödyntäminen on hänen mielestään myös haasteellista, koska nuorisotyötä koskevat järjestelmät ja palvelut ovat hyvin kansallisia eli kontekstoituneita eri maiden yhteiskuntajärjestelmiin. (Soanjärvi 2011, 13–14.) Nuorten vapaa-aikatutkimuksessa selvisi, että vain 2 % 1200 vastanneesta nuoresta kertoi puhuvansa vaikeista asioistaan nuorisotyöntekijän kanssa (Myllyniemi 2009, 61). Tämä opin-

näytetyö sijoittuu siis marginaalialueelle, josta on vähän otantaa. Juuri tutkimusten vähäisyys loi kiinnostusta aiheeseen ja tutkimuksen tekemiseen.

Opinnäytetyön tarkoituksena oli nostaa esille, mitkä ovat vaikeita asioita ottaa puheeksi nuorten näkökulmasta. Tavoitteena oli selvittää nuorten kokemat edellytykset keskustella nuorisotyöntekijän kanssa, keskustelun herättäminen vaikeiden asioiden puheeksiotosta, ja mahdollisten kehitystarpeiden löytäminen. Tutkimus pohjautui teorialtaan nuorisotyön nuorisotyöntekijöiden ja nuorten väliseen vuorovaikutukseen sekä dialogiin, jota syvennetään puheeksi ottamisen tasolle ja tarkennetaan vaikeista asioista puhumiseen sekä sen merkitykseen nuorisotyössä. Toimeksiantajana oli Jyväskylän kaupungin nuorisopalvelut, sekä kohderyhmäksi rajautui heidän ehdotuksestaan nuorisotilatoiminta Huhtasuolla, Palokassa, Korpilahdella sekä Kuokkalassa, ennaltaehkäisevä nuorisotyö (etsivä nuorisotyö), sekä Kuokkalan koulussa tapahtuva nuorisotyö.

2 Nuoruus

Mitä nuoruus on? Pratleyn mukaan nuoruus voidaan määrittää kahdella eri tavalla. Tämä voi toteutua joko ikämäärittelyn kautta, tai niiden ainutlaatuisten kokemusten pohjalta, joita nuori kokee nuoruutensa aikana omassa elämässään. Ikämäärittely edustaa näistä yleisintä tapaa, mutta siitä on olemassa erilaisia tulkintoja. Esimerkeinä tästä ovat Yhdistyneiden kansakuntien yleiskokouksen määrittely, jonka mukaan nuoruusiäksi on määritelty 15–24 vuotta. Kansainvälinen jälleenrakennus- ja kehittämispankki taas käsitteellistää nuoruuden 12–24 ikävuoteen. Pratley pitää näitä määrittelyjä epäjohdonmukaisina huomioiden, että Lasten oikeuksien yleissopimuksessa lapsella tarkoitetaan jokaista alle 18-vuotiasta henkilöä. Edellä mainitun yleissopimuksen mukaan 15–18-vuotiailla tarkoitetaan siis lapsia, kun taas Yhdistyneiden kansakuntien yleiskokouksen mukaan heitä voidaan pitää nuorina. Myös Maailman terveysjärjestöllä on omiin säädöksiinsä perustuvat luokittelunsa eri ikäisille. Toisistaan eroavat jaottelut nuorten ikäkysymyksissä voivat olla vaikeuttamassa hahmottamista siitä, missä lapsuuden ja nuoruuden rajat kulkevat. (Pratley 2011, 20.)

On myös huomionarvoista, että Suomessa nykyisen nuorisolain mukaan nuoreksi katsotaan jokainen alle 29-vuotias henkilö. Alaikärajaa ei laissa mainita. (L 27.1.2006/72.) Vuoden 2017 alussa voimaan astuvan uuden nuorisolain mukaan nuorilla tarkoitettaisiin 7–29-vuotiaita (Korkeila 2016).

Toisen näkökulman mukaan nuoruus on määriteltävissä nuorten kokemien tunteusten, elämysten kautta, jotka voivat olla kulttuurisia, biologisia tai psykologisia. Nämä voivat liittyä esimerkiksi murrosiän tuomiin muutoksiin tai nuorille ennen kokemattomien velvollisuuksien esilletuloon elämässä. Nuoruus edustaa aikuistumisen ajanjaksoa, jolloin yksilöidentiteetti muodostuu ja nuoret määrittelevät oman paikkansa yhteisöissä ja yhteiskunnassa. Nuoruus nähdään sosiaalisena, kulttuurisidonnaisena käsitteenä, jota ei ole niinkään määrittelemässä ikäkysymykset vaan nuoren asema ja käytösmallit. Nämä mallit määrittyvät yhteiskuntatasolla. Yhteiskunnasta riippuen nuoruuden käsite on sidoksissa erilaisiin elämäntilanteisiin. Esimerkiksi Sierra Leonessa nuoruus päättyy isän kuolemaan. Liberiassa Kpelle-kansan keskuudessa salaiset yhteisöt erottelevat nuoret ja aikuiset toisistaan. Darfurissa Länsi-Sudanissa nuoruuden käsite taas on tuntematon. Jotta nuoruutta pystyttäisiin tarkastelemaan yhtenä ihmisen aikakautena yhteiskunnittain, on olennaista huomioida näissä yhteiskunnissa vallitsevat kulttuuriset tekijät. (Pratley 2011, 21–22.)

Pratley tarkastelee nuoruutta myös sosiaalisena käsitteenä. Hän tuo tässä esiin konfliktien merkityksellisyyden nuoruuden olemassaolon kannalta. Erilaiset tapahtumat saattavat olla vaikuttamassa nuorten elämässä, jolloin he joutuvat ottamaan eri tavalla vastuuta. Traumaattiset kokemukset, kuten vanhempien kuolema, sodat ja muut vaikeat asiat siirtävät tuntemamme nuoruuden ja sen tuoman viattomuuden syrjään ja "pakottavat" nuoren kasvamaan. Nuoruuden identiteetti on näin ollen muuttunut aivan toisenlaiseksi. Näistäkin lähtökohdista nuoruuden tarkastelemista voidaan pitää hieman ongelmallisena. Pratley nostaa esiin pohdinnan siitä, mitä kaikkea nuoruus ei olisi. Nuoret eivät ole riippuvaisia lapsia mutta he eivät myöskään ole itsenäisiä, sosiaalisesti vastuullisia aikuisia. Tämä luo ristiriitaisuutta eroteltaessa nuoruutta aikuisuudesta, näin ollen hämärtäen nuoruuden käsitettä. (Mts. 21–22.)

Nuoruus koskettaa siis kaikkia ihmisiä yhtenä elämän aikakautena. Etenkin edellä mainittu Pratleyn tulkinta nuoruudesta sen sosiaalisesta näkökulmasta voidaan nähdä liittyvän tähän opinnäytetyöhön. Vaikeiden sekä traumaattisten asioiden puheeksi ottamisen helpottamisen myötä nuorten identiteettiä pyritään suojelemaan ja vahvistamaan. Tarve tulla aikuisen huomioimaksi, nähdyksi ja kuulluksi, säilyy ihmisellä läpi lapsuuden ja nuoruuden. Huolimatta nuoren tarpeesta itsenäistyä sekä irrottautua hoivan ja huolenpidon piiristä, tarvitsee hän silti rinnalleen aikuisia; nuoresta välittäviä, rajoja asettavia kasvattajia, vastuullisia, rakkautta, hoivaa ja huolenpitoa tarjoavia ihmisiä, jotka auttavat häntä aikuistumisessa (Laakkonen 2007, 150–151). On tärkeää, että nuori ei jää yksin itseään mietityttävien asioiden kanssa vaan tarjolla on aina turvallinen aikuinen, jolle nuori voi tarvittaessa avata itseään ja sisintään.

3 Nuorisotyö

Nuorisolaki (L 27.1.2006/72) määrittelee nuorisotyön toimintana, jonka tarkoituksena on nuorten oman ajankäyttöön kohdistuvan aktiivisen kansalaisuuden edistäminen, nuorten sosiaalinen sekä sukupolvien välisen vuorovaikutuksen vahvistaminen ja nuoren kasvun ja itsenäistymisen tukeminen. Allianssin, nuorisotyön valtakunnallisen palvelu- ja vaikuttajajärjestön, mukaan nuorisotyössä on kyse nuoren itsensä valitsemasta, hyväksymästä ja omakseen kokemastaan tuesta, ohjauksesta ja palvelujen tarjonnasta. Nuorisotyö rakentaa vertaisryhmiä ja kasvuyhteisöjä, toimintaa ja mahdollisuuksia yhdessä nuorten kanssa, huomioiden heidän halunsa, toiveensa ja tarpeensa. Sen perustehtävänä on mahdollisuuksien rakentaminen mielekkääseen vapaa-aikaan. (Nuorisotyö 2010.) Nuorisolain lisäksi Suomessa tehtävää nuorisotyötä määrittävät lastensuojelulaki, Suomen perustuslaki, kuntalaki, kirkkolaki ja yhdistyslaki (L 13.4.2007/417; L 11.6.1999/731; L 17.3.1995/365; L 26.11.1993/1054; L 26.5.1989/503).

Nuorisotyön ammattieettinen ohjeistus ilmentää nuorisotyön ammattilaisten asennetta, vastuuta ja suhtautumistapaa työtä kohtaan. Ohjeistuksen tehtävänä on kertoa työn tarkoituksesta sekä tarjota perustaa pohdinnalle oikeasta ja väärästä. Eetti-

nen ohjeistus kertoo myös sidosryhmille ja toisille toimijoille nuorisotyössä vaikuttavista periaatteista. (Rauas 2014, 23.) Nuorisotyöntekijällä ja -ohjaajalla sekä etsivällä tarkoitetaan tässä opinnäytetyössä Jyväskylän kaupungin nuorisopalveluiden nuoriso-ohjauksellisissa työtehtävissä toimivaa työntekijää.

Kelpoisuuden toimia nuorisotyöntekijänä antaa esimerkiksi suoritettu nuoriso- ja vapaa-ajan ohjauksen perustutkinto tai sosiaali- ja terveysalan ammattikorkeakoulututkinto (sosionomi). Etsivään nuorisotyöhön ei ole erillistä koulutusta eikä tutkintoa. Tämä on osaltaan kuvaamassa siinä määriteltyjen pätevyysvaatimusten väljyyttä sekä etsivän nuorisotyökentän monipuolisuutta. Osaaminen on peräisin erilaisista jatko- ja täydennyskoulutuksista sekä työkokemuksen kautta hankittuna. Osaajat tulevat etsiviksi harvoin suoraan koulunpenkiltä. (Lehikoski, Zotow & Ojala 2012, 37–38.)

3.1 Nuorisotyön tehtävät

Kinnunen avaa nuorisotyön toimintakenttää suhdeteorian avulla. Nuorelle muodostuu erilaisia suhteita elämänkulkunsa varrella. Näitä suhteita tarkastelemalla teoria havainnollistaa tarkemmin nuorisotyön toimintakentän tavoitteellisuutta nuorten kasvun tukemisessa osana laajempaa sosiaalista verkostoa sekä vahvistamisessa nuorten kiinnittymisessä lähiympäristöönsä. (Kinnunen 2015, 61.) Tämän opinnäytetyön tavoitteet peilaavat osittain suhdeteoriassa esiin tuotuihin nuorisotyöllisiin pyrkimyksiin, kuten nuoren normaalin ja turvallisen kasvun tukemisessa sekä nuorten suhteissa turvallisiin aikuisiin.

Kinnusen (2015, 61–63) mukaan suhdeteoria käsittää seuraavat kahdeksan kohtaa:

1. **Nuoren yksilöllisen kasvun ja kehityksen tukeminen.** Tämä pitää sisällään nuoren itsetunnon, itsetuntemuksen ja ilmaisutaidon vahvistamisen. Nuorten positiivisen minäkuvan kehittymistä tuetaan yksilöllisesti ja heitä ohjataan terveellisten elämäntapojen pariin sekä yhteisö- ja yhteiskuntakiinnittyneisyyteen.

2. **Nuoren suhde toisiin nuoriin.** Tämä sisältää nuorten osallistumisen tukemisen ryhmätoimintaan, yhdessä oppimiseen ja nauttimiseen toisten ikäistensä seurasta. Suhdetta toisiin nuoriin tuetaan tavoilla, jotka ovat vahvistamassa nuorten sosiaalisten taitojen ja verkostojen kehittymistä.
3. **Nuorten suhde luotettaviin aikuisiin.** Tällä tarkoitetaan luotettavan sekä nuorta kuuntelevan ja hänen kasvuaan tukevan ohjaajakontaktin tarjoamisena. Nuorisotyössä toimitaan yhteistyössä muiden nuoren kasvattajien kanssa. Toimintamahdollisuuksia vahvistetaan nuorten ja vanhempien sukupolvien välillä.
4. **Nuorten suhde palvelujärjestelmään ja rakenteisiin.** Nuorisotyön tehtäviin lukeutuu nuorten palveluohjaus tarvittaessa toisiin palveluihin. Keskustelun, tiedottamisen ja ohjauksen turvin tuetaan nuorten työelämään, terveyteen ja koulutukseen liittyviä valintoja.
5. **Nuoren suhde alueeseen ja omaan lähiympäristöön.** Nuorten osallisuutta ja toimintamahdollisuuksia tuetaan sekä paikallisidentiteettiä vahvistetaan. Nuorisotyö pyrkii parantamaan nuorten elämänlaatua lähiympäristössään.
6. **Nuorten suhde päätöksentekoon ja yhteiskuntaan.** Nuorten asemaa vahvistetaan päätettäessä heitä koskevista asioista. Heidän vaikutustapoja ja huomioimista päätöksenteossa tuetaan ja edistetään. Nuorille tarjotaan mahdollisuuksia oppia demokratiataitoja sekä vaikutusmahdollisuuksia toteutettaessa, arvioitaessa ja suunniteltaessa nuorisotyötä.
7. **Nuoren suhde maailmaan, kulttuuriin ja luontoon.** Nuorille tarjotaan mahdollisuuksia tutustua maailmaan ja luontoon. Nuorisokulttuurin eri ilmentymiä tuetaan. Nuoret pääsevät osallisiksi kulttuurielämyksistä ja tapahtumista. Nuorten identiteetin kehittymistä tuetaan monikulttuurisen ja kansainvälisen toiminnan avulla.

8. **Nuorten näkökulman tuominen päätöksentekoon ja nuorten olosuhteisiin vaikuttaminen.** Nuorisotyö osallistuu nuoria koskevien asioiden, rakennusten ja palvelujen suunnitteluun, vaikuttaen heidän elinolosuhteisiinsa. Nuoret huomioidaan yhtenä osana väestöä puuttuttaessa heitä koskeviin asioihin. (Kinnunen 2015, 61–63.)

3.2 Julkisen sektorin nuorisotyö

Keskeinen käsite tässä opinnäytetyössä on julkisen sektorin nuorisotyö. Nuorisotyötä ja nuorisotoimintaa toteutetaan pääsääntöisesti kunnissa, yhdistyksissä ja järjestöissä. Nuorisolaki määrittelee kunnallisen nuorisotyön ja nuorisopolitiikan perustan. Laissa säädetään kuntien nuorisotyöhön kuuluvia eri toimintamuotoja ja käsitteitä, kuten kasvatuksellinen ohjaus, toimintatilat, harrastusmahdollisuudet, neuvontapalvelut, nuorisoyhdistysten tuki, liikunnallinen-, kulttuurinen-, kansainvälinen- ja monikulttuurinen nuorisotoiminta, koulussa tapahtuva nuorisotyö, nuorten ympäristökasvatus, sekä työpajapalvelut, etsivä nuorisotyö ja muut olosuhteisiin ja tarpeisiin sopivat toimintamuodot. Palveluja voidaan tuottaa alueellisena yhteistyönä kuntien kesken sekä toteuttaa monialaisesti nuorten, nuorisoyhdistysten ja nuorisotyötä tekevien järjestöjen kanssa. (L 27.1.2006/72.)

Kuntien tarjoamat tavoitteelliset nuorisotyön palvelut eivät välttämättä aina kohtaa nuorten tarpeiden kanssa. Hyvin hoidetun kunnallisen nuorisotyön voidaan joka tapauksessa todeta koostuvan monipuolisesta palvelutarjonnasta. (Nuorisotyö 2016.) Jyväskylän tilapalveluiden tilaaman kaupungin nuorisopalvelujen verkkoselvityksen mukaan nuorisotyön suurimpana kohderyhmänä ovat 13–18-vuotiaat nuoret (Kuosmanen 2010, 5). Valtaosa tutkimukseen osallistuneista nuorista kuuluikin juuri tähän ikähaarukkaan.

3.3 Jyväskylän kaupungin nuorisopalvelut

Jyväskylän kaupungin nuorisopalvelut sijoittuvat kaupungin organisaatiossa sivistyksen toimialan alle, varhaiskasvatuksen ja perusopetuspalveluiden alaisuuteen (Sivistyksen toimiala 2016). Jyväskylän kaupungin nuorisopalveluiden kohdennettu toiminta nuorille sisältää alueellista nuorisotilatoimintaa, ennalta ehkäisevää nuorisotyötä, työpajatoimintaa, kulttuurista nuorisotyötä sekä koulunuorisotyötä. Ennalta ehkäisevää nuorisotyötä toteutetaan erilaisen tieto- ja neuvontatyön sekä kohtaavan katu-työskentely Synkkiksen ja kahvilatoiminta Walkersin merkeissä, etsivän nuorisotyön periaatteella. Toiminnasta riippuen palveluiden piiriin kuuluvat kaikki 13–29-vuotiaat. Näistä toimintaympäristöistä tutkimus kohdentui nuorisotila-, etsivä- ja koulunuorisotyöhön.

Jyväskylän kaupungin nuorisopalveluilla on yhteensä 11 nuorisotilaa kaupungin eri asuinalueilla. Toiminnan kohderyhmään kuuluvat ovat iältään 13–18-vuotiaita. Nuoret voivat tavata tiloilla kavereitaan, jutella nuorisohjaajien kanssa, pelata pelejä, kuunnella musiikkia, katsella televisiota, selata internetiä sekä hyödyntää erilaisia harrastevälineitä, kuten soittimia ja karaokelaitteita. Toimintaan sisältyy myös ryhmien kokoontumisia, kerhoja, teemapäiviä sekä kahvilatoimintaa. Nuoret ovat mukana suunnittelemassa ja toteuttamassa nuorisotilatoimintaa. (Nuorisotilat 2016.)

Ennaltaehkäisevän nuorisotyön piiriin sisältyvät nuorille suunnatut tieto- ja neuvontapalvelut. Etsivä työ on tarkoitettu kaikille 15–29 vuotta täyttäneille nuorille, jotka ovat jäämässä opiskelu- ja työelämän ulkopuolelle tai kaipaavat apua arkielämässään. Etsivässä työssä nuorta autetaan tämän tulevaisuuden suunnittelussa, arjenhallinnassa ja ohjaamisessa tarvittavien palveluiden piiriin. (Etsivä työ 2016.)

Koulunuorisotyössä nuorisohjaajat työskentelevät opetus- ja oppilashuollon henkilöstön kanssa yhtenäiskouluilla ja yläkouluilla. Tarkoituksena on tukea nuorten kasvua ja koulun yhteisöllisyyttä. Kouluissa tehtävää nuorisotyötä ovat mm. osallisuuskasvatus, nuorisotiedotus- ja neuvonta, kerho- ja harrastetoiminta, kiusaamisen ehkäisy, kodin ja koulun välinen yhteistyö, ryhmäytysten ja tapahtumien järjestäminen,

pienryhmien ohjaus ja vertaissovittelu. Koulunuorisotyötä toteutetaan myös nuorisotiloilla, lähialueen toimijoiden kanssa, kaupungin muissa toimipaikoissa sekä erilaisissa verkostoissa. (Koulunuorisotyö 2016.)

3.4 Tutkimuksia nuorisotyöstä

Viime vuosina nuoria koskevia opinnäytetöitä jotka käsittelevät osaltaan tutkimuksemme aiheita, on tehty suhteellisen vähän. Eräs näistä on Ahavan ”Ehkäisevä mielenterveystyö mielenterveysyhdistyksen toiminnassa - kohderyhmänä nuoret aikuiset”, jossa kuvailtiin mielenterveyttä suojaavia ja vaarantavia tekijöitä 20–30-vuotiailla. Tuloksina olivat, että mielenterveyttä suojaavia tekijöitä ovat omat voimavarat, lähipiiri ja -ympäristö sekä osallistava ja turvallisuutta luova yhteiskunta. Vaarantavia tekijöitä olivat elämänhallinnan ja voimavarojen puutteet, ihmissuhteiden ongelmat ja syrjäytyminen. (Ahava 2013.)

Saarikallion opinnäytetyön tavoitteena oli madaltaa osallistumisen kynnyksiä nuorilla, jotka pelaavat paljon ja jotka voisivat nuorisotyön avulla sosiaalistua ja tutustua toisiinsa ennaltaehkäisten yksinäisyyttä ja syrjäytymistä. Toimintamalli annettiin paikalliselle nuorisotasemalle pohdittavaksi. (Saarikallio 2012.) Tähän liittyen Nopasen (2015, 34) toteuttaman tutkimuksen mukaan pelitoiminnan osana nuorisotyötä koettiin helpottavan ohjaajan ja nuoren välistä kommunikointia sekä mm. tukevan nuoren sosiaalisuutta.

”EI SAA NIINKU VALISTAA LIIKAA” -nuorten näkemyksiä hyvästä ohjauksesta sekä ohjaajan roolista ja merkityksestä nuorisotalolla -opinnäytetyössä tarkasteltiin ohjausta ja ohjaajan roolia ja merkitystä nuorisotalotoiminnassa nuorten näkökulmasta. Tutkimuksessa ilmeni, että nuoret pitivät tärkeänä ulkopuoliselta aikuiselta saatavaa tukea. (Haapala 2012, 2.) Nuorisotilatoimintaa käsiteltiin myös Kiiskisen opinnäytetyössä keinojen löytämisen kautta uusien nuorten nuorisotilalle tulemisen helpottamiseksi. Kiiskinen tutki nuorisotyöntekijöiden ja tilan merkitystä. Tuloksista selvisi,

että tilojen fyysiset puitteet, työntekijät sekä järjestetty toiminta vaikuttivat suuresti viihtyvyyteen. (Kiiskinen 2008.)

Nuorisotilojen merkitystä nuoren sosiaalisille suhteille on käsitelty opinnäytetyössä, jossa tutkittiin ystävyys-suhteita ja niiden merkityksiä. Tuloksena oli, että nuorisotiloilla käyvillä nuorilla on usein laajat ystäväverkot, joiden kanssa he viettävät aikaa juuri nuorisotiloilla sekä sen ulkopuolella. Nuorten mielestä nuorisotiloilla parasta olivat kaverit ja pelaaminen. (Koskiniemi 2011, 1.) Ruusunen opinnäytetyö koski nuorten aikuisten käsityksiä ja kokemuksia omaan hyvinvointiinsa ja osallisuuteensa vaikuttavista tekijöistä. Tuloksia olivat, että nuorten kokema hyvinvointi koostuu ystävyys-suhteista, toimeentulosta, mielekkästä arjesta ja rytmistä, sekä mielenterveyden tasapainosta. (Ruusunen 2015, 1.)

Seksuaalisen hyvinvoinnin näkökulmasta on tehty opaslehtinen seksuaaliterveydestä 12–16-vuotiaille nuorille naisille, jonka tavoitteena oli tuottaa teoriaa seksuaalisesta kasvamisesta nuorisolähtöisesti. (Meklin & Sewell 2012.) Kauppilan, Lahtisen ja Tanskan opinnäytetyössä taas kartoitettiin aikaisemmista tutkimuksista, mitkä tekijät altistavat masennukselle. Tuloksista kävi ilmi, että lapsuuden vaikeudet, sairaudet sekä aikuistuminen saattavat masentaa nuoren. Opinnäytetyö keräsi myös kehittämiskohteita toimeksiantajalleen, esimerkiksi varhaisen puuttumisen tärkeydestä sekä sosiaalisen verkoston kartoittamisesta. (Kauppila, Lahtinen & Tanska 2009, 2.) Santasen ja Niemisen toiminnallisessa opinnäytetyössä testattiin kahta erilaista sosiaalista vahvistamista tukevaa toiminnallista menetelmää eri nuorisotiloilla Jyväskylässä. Työntekijän roolia nuoren sosiaalisessa vahvistamisessa tutkittiin myös ja tuloksilla etsittiin kehittämistarpeita Jyväskylän kaupungin nuorisopalveluille. (Santanen & Nieminen 2013.)

Puheeksi ottamista nuorten keskuudessa käsiteltiin Oinaksen ja Yrttiahon opinnäytetyössä ammattiopisto-opiskelijoiden päihteiden käytöstä ammattihenkilöiden kokemusten näkökulmasta, sekä Kokon opinnäytetyössä nuorten syömishäiriöiden tunnistamisesta ja puheeksiotosta terveydenhoitajien kokemusten kautta. Tuloksia olivat, että päihteidenkäytön puheeksiottoon kaivattiin tukea ja rohkaisua sekä selkeää ohjausta. Syömishäiriöiden puheeksiotossa taas koettiin hyväksi ratkaisukeskeinen toi-

mintatapa, sekä motivoiva keskustelu. (Oinas & Yrttiaho 2013, 3; Kokko 2015, 2.) Kontkasen opinnäytetyössä tutkittiin, miten nuoret kokevat nuorisotyöntekijän läsnäolon nettifoorumin keskustelupalstalla. Tuloksena oli, että nuoret arvostavat työntekijän läsnäoloa ja toivovat siitä näkyvämpää. Nyt koettu suhde nuorisotyöntekijään oli olematon. (Kontkanen 2014.)

Anniina Kurjen Pro gradu -tutkielmassa tutkittiin kunnallisten nuorisotyöntekijöiden näkemyksiä tämän päivän nuorista. Työssä Kurki toi esille käytäntöorientoituneen nuorisotyön ammatti-identiteetin hämäämistä sen määrittelemättömyyden takia, sekä tinkimättömän luottamussuhteen tärkeyttä ja arvokkuutta työntekijöiden ja nuorten välillä. Tutkimuksessa selvisi, että nuorisotyöntekijät ovat taitavia havainnoimaan ja ymmärtämään nuoren maailmaa. (Kurki 2015.)

Nuorten vapaa-aikatutkimuksessa yhtenä kysymyksenä selvitettiin, keiden kanssa nuoret keskustelevalta vaikeista asioista. Tarkasteltaessa 15–19-vuotiaiden vastauksia, 71 % vastanneista puhuu ystävän kanssa. Puolet vastasi puhuvansa vanhempien kanssa, ja noin kolmannes sisarusten kanssa. Nuorisotyöntekijän kanssa vaikeista asioista puhuu vain 2 %. Muutama prosentti vastanneista vastasi ”en kenenkään kanssa” tai ”en osaa sanoa”. Vertailtaessa 10–14-vuotiaiden vastauksiin, esimerkiksi ystävän kanssa puhuminen nousi 15–19-vuotiaiden vastauksissa 11 %, kun taas vanhempien kanssa puhuminen laski 36 %. 10–14-vuotiaista vain muutama prosentti vastasi puhuvansa nuorisotyöntekijän kanssa, 20–24-vuotiaista 1 % ja 25–29-vuotiaista ei kukaan. Vastauksissa ilmeni, että mitä vanhempi nuori on, sitä enemmän hän puhuu sisarusten ja tyttö-/poikaystävän/puolison kanssa, lähes saman verran kuin ystävän tai vanhempien kanssa. (Myllyniemi 2009, 61.)

Vuonna 2013 järjestettiin Lasten ja nuorten väkivaltakokemukset -lapsiuhritutkimus, johon osallistui noin 10 000 nuorta. Yksi tulos oli, että 36 % vastanneista 9. luokkalaisista kokee voivansa puhua ongelmistaan nuorisotyöntekijän kanssa. Koulupsykologille ja koulukuraattorille koetaan olevan hieman helpompaa puhua, opettajalle, poliisille ja sosiaalityöntekijälle taas hieman vaikeampaa. Tytöt ovat hieman valmiimpia puhumaan ongelmista näiden viranomaisten kanssa kuin pojat. 9. luokkalaiset koki-

vat helpommaksi nuorisotyöntekijän kanssa puhumisen kuin 6. luokkalaiset. (Peltola 2014, 113.)

4 Vuorovaikutus

Vuorovaikutuksesta puhuttaessa, yleiskäsityksenä on sosiaalinen vuorovaikutustilanne. Vaikka viestintä kuuluu osaksi vuorovaikutusta, ei tämä kuitenkaan koostu pelkästä puheesta ja viestinnästä. Vuorovaikutuksessa on kyse vuoropuhelusta, jossa kaikki osapuolet ovat tilanteessa mahdollisimman tasavertaisia. Se liittyy toimintana yhteisen näkemyksen ja toiminnan muodostamiseen. Onnistuneessa vuorovaikutuksessa edellytetään tunteiden merkityksen ymmärtämistä ja valmiutta kehittää omia tunneälytaitojaan. Tunteiden oppimisen ja omien tunteiden kohtaamisen myötä mahdollistuu toimiminen onnistuneessa vuorovaikutuksessa toisten kanssa. Vuorovaikutuksen yksi osa-alue on tunneäly, jossa eritellään itsensä ja toisten kanssa toimeen tuleminen. Itsetietoisuus ja omien tunteiden hallinta ovat edellytyksiä onnistuneelle vuorovaikutukselle, toisten kanssa toimeen tulemiselle sekä sosiaalisissa suhteissa oltaessa. (Antola 2011, 3–4.)

4.1 Vuorovaikutuksellisen viestinnän muodot

Vuorovaikutus on sosiaalista viestintää, joka jakautuu kahteen pääluokkaan: verbaaliseen viestintään sekä non-verbaaliseen viestintään. Verbaalinen viestintä on kommunikoinnin ydin. Siitä tulee esille tarkka informaatio, mitä toinen yrittää viestittää, jota vastapuoli sitten tulkitsee ja suhteuttaa aikaisempiin kokemuksiinsa tai olemassa olevaan tietoon muodostaen lopulta oman käsityksen asiasta. Verbaalisesti vastaanotettu viesti on yleensä selkeä eikä jätä tilaa turhille tulkinnoille, mutta puheessa voi myös olla kaksoisviestejä. Kaksoisviesteillä tarkoitetaan jo pelkällä äänenpainolla ja sävyllä aikaansaattua muutosta, jolla pyritään ilmaisemaan esimerkiksi jokin negatiivinen asia sosiaalisesti hyväksyttävämällä tavalla. (Laine 1997, 73.)

Laineen mukaan myös vaikeneminen saattaa joissain tapauksissa olla itse puhumistakin tehokkaampaa kommunikointia. Tästä hyvänä esimerkkinä hän on nostanut perhe- tai parisuhderiidoissa esiintyvän mykkäkoulun. Asioista vaikeneminen tulkitaan vain helposti hyvin negatiivisesti vähättelyksi, hyväksymättömyydeksi, vihaisuudeksi tai kateudeksi. Koulussa lapsi tai nuori odottaa palautetta työstään tai kokeestaan ja voi tulkita opettajan vaikenemisen siten, ettei tämä ole mielissään tai ei ole hyväksynyt tuotosta. Ystävän vaikeneminen tai jonkin puheenaiheen välttely saattaa vihjata kateudesta tai pahoitetusta mielestä. (Laine 1997, 76.)

Non-verbaalisessa viestinnässä puheen lisäksi vuorovaikutuksessa olevat ihmiset tarkkailevat usein tiedostamattaan toistensa eleitä, ilmeitä, asentoa, huomion kohdetta sekä muokkaavat omaa kommunikointiaan näistä havainnoista muodostuneiden reaktioiden pohjalta. Mikäli non-verbaalinen viestintä on ristiriidassa verbaalisen viestinnän kanssa, antaa ihminen non-verbaalisen viestin vaikuttaa hyvin paljon verbaalisen viestin tulkintaan, sillä non-verbaalista viestintää on opittu tulkitsemaan ennen kuin verbaalista. Tällöin ihminen pitää non-verbaalista viestintää luotettavampana. (Launonen 2009, 5–6.) Aidosti läsnäolo, kiinnostus toiseen ihmiseen ja tämän kertomaan, keskittyminen sekä ulkoisten häiriöiden poissulkeminen, tasa-arvoisuus tilanteessa sekä jakamisen ilo ovat avaimia onnistuneeseen vuorovaikutustilanteeseen (Burakoff 2009, 8).

Laineella on vielä lisättävää non-verbaaliseen viestintään. Fysiologisiin toimintoihin kuuluvat stressi- sekä tunnetilojen laukaisemat elimistön tahattomat reaktiot, kuten hikoilu, tärinä sekä punastuminen voivat paljastaa henkilön tunnetiloja muille. Kehonkielen aikaisempiin mainintoihin lisäyksiä tulevat tapa seistä, kävellä tai istua, äänensävyt sekä -painot, puheen voimakkuus sekä tempo. Katseen suuntaamisella puhuvaan henkilöön ilmaistaan kiinnostusta sekä kunnioitusta puhujaa kohtaan, pois päin suunnattu katse taas kielii välinpitämättömyyttä, ikävystyneisyyttä tai mahdollisesti ujoutta, persoonasta ja asiasta riippuen. (Laine 1997, 75–80.)

Myös ihmisen ulkoinen olemus antaa viitteitä, millaisesta henkilöstä persoonana ja statuksena on kyse. Vaatteista, kampauksista, mukana kulkevasta omaisuudesta, kuten naisten käsilaukut, puhelimet, aurinkolasit, autonavaimet, mitä ikinä henkilöllä

onkin mukanaan, voi päätellä varallisuutta, sosiaalista statusta, vihjeitä persoonasta, sekä vaikuttaa suhtautumiseen. Epäsiisteys herättää helposti epäilyä sekä varovaisuutta. Rento, mutta siisti pukeutuminen voi rentouttaa ja vapauttaa ilmapiiriä, asiallinen tyyli taas herättää luottamusta, mutta voi toisaalta myös aiheuttaa varautuneisuutta seurassa. (Mts. 78–79.)

4.2 Vuorovaikutuksen teoriatausta

Vuorovaikutuksellisissa sosiaalisissa tilanteissa on taustalla monia erilaisia teorioita, joilla selitetään erilaisia syitä tilanteiden kulkuun sekä miten ihmiset niissä reagoivat ja ajattelevat. Opinnäytetyön kannalta tärkeiksi nousivat seuraavassa käsiteltävät sosiaalisissa tilanteissa käyttäytymistä pohtiva attribuutioteoria, vuorovaikutuksen pohjana sekä rakentumistekijänä toimiva kiintymyssuhdeteoria ja varhaiset kiintymyssuhteet, sekä sosiaalisiin tilanteisiin sopeutumista kuvaava sosialisointin käsite.

Ihmiset pohtivat sosiaalisia tilanteita alitajuisesti sosiaalisella **attribuutiolla**. Tämä tarkoittaa sitä, kun ihminen yrittää ymmärtää ja selittää sekä omaa että muiden sosiaalista käyttäytymistä ja käsitellä sosiaalisia tilanteita syyssuhteiden avulla. Syyssuhteella tarkoitetaan syyn ja seurauksen välistä riippuvuussuhdetta. Syyssuhteet tunnetaan myös nimikkeillä kausaalisuus tai kausaalisuhteet. (Syyssuhde 2015.) Pohdinnan käynnistävät erilaiset tilanteet, joissa käyttäytyminen on tunteiden ja ajatusten luoma reaktio. (Laine 1997, 87.)

Attribuutio-teoriaa on ollut luomassa mm. Fritz Heider, joka jakoi teorian kahteen pääosaan: sisäiseen ja ulkoiseen attribuutioon. Sisäisellä attribuutiolla tarkoitetaan sitä, että ihmisen käyttäytymisen syitä haetaan hänen sisäisistä tekijöistä kuten persoonasta, motiiveista sekä arvoista. Ulkoinen attribuutio taas tarkoittaa sitä, että käyttäytymisen syytä etsitään ulkoisista vaikuttajista, jotka eivät ole henkilön omissa käsissä kuten tilanteen kulku sekä ympäristö. (McLeod 2012.)

Sopeutumista sekä oppimista uuteen ympäristöön, sen normeihin, arvoihin, lakeihin ja tapoihin kutsutaan **sozialisaatioksi**. Tämä on hyvin tärkeä elementti vuorovaikutuksen kehityksen pohjana, joka kehittyy jo nuorella iällä. Sosialisaation rakennuspalloina voidaan pitää pitkäjänteisyyttä, toisten huomiointia sekä rajoja. Pitkäjänteisyydellä haetaan tässä lapsen ymmärrystä itsehillinnästä ja odottamisesta. Toisten huomiointi on hieman vaikeammin opittavissa, sillä ihmislapsi on luonnoltaan pieneenä hyvin itsekeskeinen ja omaa etuaan ajava. Empatian opittuaan sekä yhdistämällä sen edellä mainittuihin, ymmärtää lapsi miksi jonossa odotetaan omaa vuoroaan kiltisti, eikä etuilla. Viimeisenä tuleva rajojen oppiminen on lapsena vaativin. Se vaatii lapselta kaikki edellä mainitut oppimishaasteet sekä niiden yhdistämisen. Lapsi kokee uhmaiässä rajoja ennen kuin oppii ottamaan muita paremmin huomioon, osaa odottaa kiltisti sekä hillitsee itseään sekä tunteitaan. Iän myötä lapsi kuitenkin oppii nämä rakennuspalikat ja sopeutuu ympäristöön sosiaalisesti hyväksyttävällä tavalla. (Nurmiranta, Leppämäki & Horppu 2011, 45–46.)

Kiintymyssuhdeteoria käsittelee sitä, kuinka ihmisellä on sisäänrakennettu tarve läheisyyteen, läsnäoloon, hyväksyntään, huolenpitoon sekä turvallisuuteen. Pieni vauva hakeutuu vanhempiansa tai muiden hoivaajiensa huomioon ja yrittää saada heiltä hyväksyntää ja rakkautta kielivää reaktiota. Vauvaa tai lasta ahdistavassa tai pelottavassa tilanteessa hän hakeutuu aikuisen luokse, johon kokee turvallista kiintymystä. (Sinkkonen 2004.)

Kiintymyssuhteet on luokiteltu turvalliseen-, turvattomaan ja ristiriitaiseen kiintymyssuhteeseen. Turvallisesti kiintynyt lapsi on saanut johdonmukaista kasvatusta ja ilmaista tunteitaan, sekä saanut aina tarvittaessa myötätuntoista lähestymistä ja turvaa. Näin he kasvavat empaattisiksi. Turvattomasti kiintynyt lapsi taas ei ole saanut huomiota tasapainoisesti. Välttelevästi kiintynyt ilmaiseekin tunteita vähän, koska ei ole saanut niille aina vastinetta lapsuudessa. Ristiriitaisesti kiintynyt lapsi on elänyt vanhemman kanssa, joka on impulsiivinen ja epäjohdonmukainen. Lapsi kokee suojauskeinojensa olevan vähäiset ja joutuu ilmaisemaan tunteitaan intensiivisesti. Suhde vanhemman ja lapsen välillä voi olla vihamielis-riippuvainen. Jotkut lapset eivät löydä kaotoittisen kasvu-ympäristön takia mitään kiintymysstrategiaa, tätä kutsutaan organisoitumattomaksi kiintymyssuhteeksi. Tällöin stressaavissa tilanteissa toi-

miminen voi olla hyvin poikkeavaa. He eivät ehkä osaa hakea turvaa aikuisesta tai käyttäytyminen voi sisältää outoja piirteitä. (Sinkkonen 2004.)

Varhaiset kiintymyssuhteet ja niiden muodostuminen osana kasvua ja kehitystä lapsen varhaisiässä ovat vaikuttamassa minäkäsityksen rakentumiseen. Ensimmäiset tällaiset suhteet muokkautuvat lapsuudenperheessä. Vanhempien rooli lapsen muodostaessa omaa käsitystä itsestään on hyvin olennainen, jossa turvalliseksi koettu olo ja luottamus vanhempiin ovat hyvin tärkeitä tässä rakennusprosessissa. Lapsi tarvitsee hyväksyntää, rakastamista, hellyyttä ja huolenpitoa tämän piirteet ja tarpeet huomioiden. Tämä vaihe lapsen elämässä on pitkälti vaikuttamassa vanhemmalla iällä siihen, millaiseksi hänen itsetuntonsa ja sosiaaliset taitonsa kehittyvät. Ongelmat varhaisessa kiintymyssuhteessa voivat myöhemmin vaikuttaa nuoren kykyyn elämässä yrittää lähestyä ja olla toisia lähellä, aiheuttaa pelkoa sosiaalisia tilanteita kohtaan sekä luottamuksen puutetta ja olla seurauksena nuoren kyvyttömyydelle omaa avoimuutta ja aitouttaan kohtaan. (Uusitalo 2007, 29–30.)

4.3 Nuoren vuorovaikutuksen kehitys

Nuoren vuorovaikutustaidot pohjautuvat lapsuusajan kokemuksiin, niistä opittuihin malleihin sekä tapoihin käsitellä tunteita. Lapsen vuorovaikutustaidot sekä kyky hallita esimerkiksi negatiivisia tunteita sekä vihamielisistä tunteista kumpuavat reaktiot, kehittyvät erilaisista sosiaalisista vuorovaikutustilanteista. Mikäli kasvuympäristö on hyvin negatiivissävytteinen näiden osalta, on se silloin vaurioittavaa lapselle. Lapsilla toisaalta on yllättävä kyky selviytyä psykologisesti vaikeista kasvuolosuhteista ilman pahempaa oireilua. Vaikka myöhemmin elämässä ilmenevän ongelmakäyttäytymisen riski kasvaa, enemmistö lapsista selviää ilman vakavampia seurauksia. (Nyqvist 2007, 15.)

Lapsena opitaan vuorovaikutuksen perusta. Jo pienenä vauvana tullaan tietoiseksi itsestään sekä opitaan kommunikoimaan. Lapsen kasvaessa tämän vuorovaikutustaidot kehittyvät ja monimutkaistuvat. Non-verbaalisen viestinnän merkitys suurenee

verbaalisen tueksi, kun lapsi oppii rajoja, empatiaa sekä tapoja, miten toimia eri tilanteissa. Myös kavereiden merkitys kasvaa iän myötä sekä tukee vuorovaikutustaitojen vahvistumista ja itsenäistymistä pikkuhiljaa. Lapsi myös oppii ristiriitojen oikeanlaista selvittämistä, kompromisseja sekä anteeksi pyytämistä aikuisen opastuksella. (Nurmiranta, Leppämäki & Horppu 2011, 46–47, 57–59, 62–64.)

Yli 12-vuotiaan nuoren vuorovaikutus alkaa saada aikuismaisia piirteitä. Hän osaa jo erottaa toisen ihmisen reaktioista, kumpuavatko ne luonteen muodostamasta reagoitavasta vai ovatko ne ympäristöllisiä tekijöitä, kuten ulkoisia ärsykejä. Hän tunnistaa luonteenpiirteitä ja ymmärtää niiden muuttumattomuuden ja pysyvyyden sekä kykenee tarkastelemaan muiden arvoja ja asenteita. Nuori tiedostaa oman tulkintansa olevan subjektiivista ja tunnistaa siinä esiintyvät virheet. Tätä vuorovaikutuksellista havainnoinnin kehitystä kutsutaan ihmiskäsityksen muodostumiseksi (Laine 1997, 85.). Nuoret kokevat asiat syvemmin kuin aikuiset. Heille ei ole vielä kehittynyt selkeitä toimintamalleja tai puolustusmekanismeja. Erityisesti nuoreen vaikuttavat voimakkaat tunnekokemukset tilanteissa, jollaisista hänellä ei ole aiempaa kokemusta. (Lämsä, Kiviniemi, Pönkkö 2009, 100.)

Varhaisnuoruus noin 12–16 vuoden iässä on ristiriitojen aikaa ja sillä on tähän osuva nimi: murrosikä. Tässä vaiheessa nuoren kehitys aikuiseksi ottaa harppauksia eteenpäin, jolloin on tärkeää vanhempien asettaa nuorelle oikeaan suuntaan ohjaavia rajoja. Nuoren uhmasta ja vastarinnasta rajoja vastaan huolimatta hän tarvitsee vanhempiaan hyvin paljon. Nurmiranta ja muut (2011, 86–87) kertovat, että Rönkan (2002) tutkimuksessa selvisi nuorten jopa odottavan vanhemmiltaan perushuollollisia avuja kuten ruokaa ja rahaa sekä myös ohjausta, neuvoja sekä tukea. Vaikka nuori olisi omissa oloissaan kotona, on silti tärkeää, että vanhemmat ovat tavoitettavissa ja läsnä mikäli hän heitä tarvitsee. Vanhemman läsnäolo ja rajojen asettaminen ovat siis tässä ikävaiheessa nuoren kehityksen kannalta tärkeintä. (Nurmiranta ym. 2011, 77–78, 86–87.)

Nuoruuden jäätyä taakse on saavuttu varhaisaikuisuuden siirtymävaiheeseen, jossa nuoren vuorovaikutustaidot ja ymmärrys ovat saaneet tukevan pohjan ja tästä eteenpäin se ottaa toisenlaista kehityssuuntaa. Nuoren identiteetti on kehittynyt niin

pitkälle, että hän tutustuu tarkemmin omaan seksuaalisuuteensa, seksuaalinen kanssakäyminen alkavat kiinnostaa sekä parisuhteita muodostumaan. Varhaisaikuisuuteen saavuttaessa nuoren sukukypsyys korostuu ja tämän ikävaiheen kehitystehtävän ohjaamana alkaa kumppanin etsintä sekä mahdollinen perheen perustaminen. (Mts. 78-80.) Parisuhteissa on tärkeää osata keskustella sen kestävyden vuoksi, jolloin on osattava olla oikein vuorovaikutuksessa toisen kanssa. Tässä yksi hyvin tärkeä työkalu on vuosien varrella opittu dialogi sekä toisen aito kuunteleminen.

4.4 Dialogi

Dialogi on vuoropuhelua ihmisten välillä, jonka tarkoituksena on löytää uusi ymmärrys käsiteltävästä aiheesta. Yhteisymmärrys ei kuitenkaan ole pakollinen lopputulema, vaan ymmärrys muidenkin näkökulmista sekä ajatuksista aiheesta. Ihanteellisessa dialogissa tätä vuoropuhelua tapahtuu niin osallistujien välillä, kuin heissä itsessään omien ajatustensa, arvojensa sekä ennakkoluulojensa kanssa. Pyrkimyksenä on löytää aiheesta jotain, mitä ei vielä tiedetä tai ymmärretä sen sijaan, että keskityttäisiin erimielisyyksiin. (Eriksson & Arnkil 2009, 37.)

Dialogisuus on yksi vuorovaikutuksen kommunikaatiomenetelmistä. Se toimii myös yhtenä käsitteenä arvioitaessa vuorovaikutusosaamista. Tällainen osaaminen sisältää kaikki kommunikaatioon ja suhteiden luomiseen kohdentuvat taidot. On tarpeellista ymmärtää ja sisäistää, kuinka esimerkiksi asiakastilanteissa kommunikaatio rakentuu ja kuinka vuorovaikutus on tuottamassa uutta ymmärrystä erilaisten äänien ja näkemysten esiin tulemisen myötä. (Mönkkönen 2007, 28.)

5 Nuoren ja nuorisotyöntekijän välinen vuorovaikutussuhde

Opinnäytetyössä tarkastellaan vaikeiden asioiden puheeksi ottoa kolmessa nuorisotyön toimintaympäristössä: nuorisotiloilla, etsivässä työssä ja koulunuorisotyössä. Jokainen näistä on omanlainen ympäristönsä nuoriin muodostettavan vuorovaiku-

tussuhteen syntymisen kannalta. Seuraavaksi käydään läpi kussakin ympäristössä esiintyviä työntekijöiden rooleja, heidän vuorovaikutussuhteitaan nuoriin sekä näiden suhteiden syntyyn vaikuttavia tekijöitä.

5.1 Nuorisotilat

Cederlöfin pienkuntien nuorisotyötä koskevassa tutkimuksessa nuoriso-ohjaajien työnkuva hahmottuu tavoitteiltaan kasvattajan roolia muistuttavaksi kokonaisuudeksi. Ohjaajat kertovat omista näkemyksistään työnkuvansa tavoitteista. Näitä ovat nuorten rinnalla olo, heidän mukanaan kulkeminen ja kasvun tukeminen sekä ns. eteenpäin elämässä potkiminen. Tavoitteet maalaavat osaltaan kokonaiskuvaa nuoriso-ohjaajien roolista nuorten yleisen hyvinvoinnin tukijoina ja aikuisena henkilönä olemisesta heidän keskuudessaan. (Cederlöf 2004, 19.)

Nuorisotilatoiminnassa läsnäolo nuorten parissa korostuu sen sisältämien merkityksellisyyksien nojalla. Tällaisessa toiminnassa edellytetään työntekijältä niin arvostamista, hienotunteista interventiota ja pyrkimyksiä vaikuttaa asioihin ja tilanteisiin, rajojen asettamista sekä aitoa olemista, että myös aikuisena ihmisenä toimimista. Riippumatta nuoriso-ohjaajan työnkuvaa määrittelevästä toimintaympäristöstä, on työtehtävien ytimessä kuvattavissa myös perustasolla esiintyvä osallistuva merkitys nuorisoon, jossa voidaan nähdä olevan kyse työntekijän keinoista suhteiden luomiseksi, ylläpitämiseksi ja kehittämiseksi nuoriin sekä tavoitteellisesta toiminnasta nuorten osallistamiseksi ryhmätoimintaan. (Mts. 21.)

Cederlöf näkee avoimessa nuorisotilatoiminnassa kaksi tarkoitusperää: oman tilan tarjoamisena nuorille heidän vapaa-ajanviettoaan silmällä pitäen, oleskelemiseen ja nuorten sosiaaliseen kanssakäymisen toteutumiseen valvotuissa ja kontrolloiduissa tiloissa sekä kontaktimahdollisuuden tarjoamisena nuorille nuorisotyöntekijän kanssa. Tämä mahdollistaa yksilöllisten kontaktien toteutumisen nuoren ja ohjaajan välillä. Cederlöf tähdentää nuoriso-ohjaajan edustavan nuoria tavoittavaa kasvattajaa, sosiaalista vahvistajaa, kannustajaa ja tukijaa sekä erityisesti henkilöä, johon nuoret

kokevat voivansa ottaa kontaktia sekä ennen kaikkea luottaa. (Cederlöf 2004, 24.) Ohjaajien omassa arvomaailmassa painottuvat mm. sellaiset arvot kuin halu tehdä ihmisläheistä työtä, myötämielinen suhde lapsiin ja nuoriin sekä eräänlainen huoli heidän yhteiskunnallisesta asemasta. Ohjaajien keskuudessa on myös havaittavissa kasvatuksellisten ihanteiden sekä maanläheisten arvojen suosimista, vastapainona kaupallisuutta, kuluttamista ja tehokkuutta kohtaan. (Mts. 120.)

Luottamukselliset periaatteet ovat vahvasti läsnä ohjaajien työssä, liittyen nuoren koskemattomuuden ja arvostuksen käsitykseen ja luottamuksellisen tiedon pitämisenä itsellään; ammattieettisinä ja ammattia määrittävinä periaatteina (mts. 25). Ohjaajien ja nuorten luottamuksellisten ja läheisten suhteiden kehittymisen onnistumisen kannalta olennaista on ohjaussuhteen pitkäkestoisuus ja ohjaajien pysyvyys samassa työnkuvassa. Tämä mahdollistaa paremmin nuorten elämäntilanteiden ymmärtämisen, avaten paremmat puitteet pitkäkestoisempiin mahdollisiin henkilökohtaisen tuen jaksoihin nuoren kanssa. (Mts. 26.)

Nuorisotilatoiminnassa ohjaajan roolina on toimia nuorten keskuudessa tilan yleisten pelisääntöjen asettajana ja niiden noudattamisen valvojana, auktoriteettisena turvalisena aikuisena joka osaa samalla myös olla nuorille kaverin roolissa. Itsestään selvä aikuisen rooli on ideaalista pyrkiä kääntämään pois päältä olemalla spontaaninen, luonnollinen oma itsensä. (Mts. 144.) Ohjaajan ja nuoren kesken tapahtuvat merkitykselliset keskustelut saattavat käsitellä kaikkea niin huumorista kurinpidollisiin puuttumisiin kuin myös vakavinakin pidettävien kysymysten käsittelyihin. Tässä valossa ohjaaja voi näyttäytyä nuorten silmissä niin vertaisena kaverina, ns. isosiskona tai -veljenä, aikuisena sekä tunnustettuna, kiusoiteltavana tai kapinoitavanakin auktoriteettina. (Mts. 158.)

5.2 Etsivä työ

Etsivää työtä tehdään nuorten parissa, jotka ovat syrjäytyneitä tai syrjäytymisvaaran alla. Syrjäytyminen merkitsee olemassa olevien palveluiden ulkopuolelle jäämistä.

Etsivässä työssä asiakkaille kuuluvia palveluja viedään heidän luokseen. Palveluista tehdään nuorten silmissä tunnettuja ja kynnystä hakeutua niiden pariin madalletaan. Voidaan puhua jalkautuneesta palveluohjauksesta nuorten parissa. (Lehikoski ym. 2012, 22–23.)

Etsivällä tarkoitetaan aikuista ihmistä, johon nuori rakentaa luottamuksellisen suhteen. Suhteen varassa etsivästä tulee nuorelle henkilö, joka tarjoaa apua ja tukea sekä kulkee hänen rinnalla. (Mts. 30.) Etsivässä työssä kontaktilla on avainasema tällaisen suhteen syntyemisessä. Kontakti itsessään voi syventyä kohtaamisten, luottamuksen rakentumisen ja yhteisen työskentelyn myötä. Nuori kohdataan täysivaltaisena ja häntä kunnioittaen. Työntekijä voi siten tulla myös torjutuksi eikä kontaktia välttämättä synny. Osa kontakteista voi olla lyhyitä, osa pitempikestoisia ja näissä edetään aina asiakkaan ehdoilla eteenpäin. Kontaktin alkuvaihe rakentuu luottamukselle, jonka kautta suhdetta viedään eteenpäin vuorovaikutuksessa. (Mts. 74–77.)

Etsivien on mahdollista kohdata nuoria myös verkkoympäristössä esimerkiksi keskustelupalstoilla. Tällaisessa ympäristössä nuoren elämässä vaikuttavat asiat saattavat korostua huomattavasti nopeammin, kuin kasvokkain tapahtuvassa kohtaamisessa. Verkon anonymiteetti madaltaa nuoren kertomisen kynnystä hänelle jopa hyvinkin traumaattisista asioista. (Mts. 62–63.)

Vaitiolovelvollisuus on osa luottamuksellisuuden takaamista etsivän työn parissa. Sen johdosta asiakkaiden nimet ja asiakkuuksista kertyneet tiedot säilytetään vain etsivän työn hallussa. Asiakkuuden lopussa nämä tiedot hävitetään. Laissa mainitaan myös velvollisuudesta ilmoittaa asiasta eteenpäin epäiltäessä törkeän rikoksen suunnittelua tai toteutusta, rangaistuksen ollessa enemmän kuin kolme vuotta vankeutta. Samoin laki lastensuojelusta ja siihen kuuluvasta ilmoitusvelvollisuudesta ovat määrittelemässä toimintaa alaikäisten kohdalla. Näiden tekijöiden voidaan nähdä toimivan haasteena luottamuksen säilyttämisen kannalta nuoren ja työntekijän välisessä suhteessa. (Mts. 78–79.)

5.3 Koulunuorisotyö

Opetussuunnitelmatutkija William F. Pinarin (2011) näkemyksen mukaan koulunkäynnin merkityksellisyys syntyy osallisuuden ja osallistumisen läsnäolosta koulun arjessa. Oppiminen tapahtuu tilanteissa, erilaisten tekijöiden yhteistyönä, joihin voidaan viitata oppimista ja kasvua tukevin prosesseina. Koulu toimii osana nuorten kulttuuria, kasvamista ja yhteisöllisyyttä sekä heidän parissa toteutettavaa työtä heidän hyvinvointinsa tukemiseksi. (Kiilakoski 2014, 76–77.) Koulun ja nuorisotyön välisessä yhteistyössä on kyse nuorten tarpeista ja niiden huomioimisesta, joihin nuorisotyön keinoin voidaan vastata kouluympäristössä. Näitä voivat olla nuorten välisten suhteiden tukeminen, ryhmäprosessien kehittäminen, osallistumisen ja osallisuuden edistäminen koulun kehittämisen näkökulmasta sekä yleisen toiminnallisuuden lisääminen nuorten aktivoimiseksi välituntien aikana. (Mts. 51.)

Nuorten silmissä nuorisotyö voi tarjota heille mahdollisuuden kohdata erilainen aikuinen koulupäivän aikana. Aikuinen, jolla on keskustelevampi työote suhteessa opettajiin ja jonka läsnäolo kohtaa paremmin nuorten maailman kanssa. (Mts. 51.) Nuorisotyöntekijän tapa toimia nuorten parissa mahdollistaa rentojen ja vaivattomien kohtaamisten toteutumisen nuoriin. Kohtaamisissa voidaan käydä keskusteluja, joita voi olla hankala läpikäydä muutoin koulun aikana. Toiminnan ei niinkään mielletä olevan ongelmakeskeisyyteen nojaavaa, vaan pikemminkin ennaltaehkäisevää. Hankalienkin oppilaiden parissa toimittaessa pyritään lopulta yleisen hyvinvoinnin tavoitteluun pelkän ongelmien ratkaisemisen sijasta. (Mts. 88.)

Nuorisotyöntekijöillä ei ole opettajien tapaan arviointivelvoitetta. Nuoren kohtaamisessa pyritään toisaalta välttämään vaikutelmaa viranomaistapaamisesta. Kohtaaminen voi toteutua esimerkiksi vapaamuotoisen ajastusten sekä kuulumisten vaihdon merkeissä. Kontaktin syntymistä voidaan työstää myös nuorisotyöllisten menetelmien, kuten erilaisten toiminnallisten tuokioiden avulla. Näitä voivat olla esimerkiksi askartelu, pelit tai tietovisat. Kontakti voi syntyä myös ilman erillistä toiminnallisuutta, nuorisotyöntekijän läsnäolon ja oleskelun myötävaikuttamana nuorten keskuu-

nessa. (Mts. 88.) Kontakti voi siis toteutua sekä nuorisotyöntekijän että nuoren aloitteesta.

Nuorisotyöntekijöiden ammattitaidon sekä nuorisokulttuurin ja nuorten vapaa-ajan tuntemuksen ansiosta heillä on hyvät mahdollisuudet huomata nuorten mahdollinen vallitseva ongelmakäyttäytyminen koulun arjessa. Ongelmat voivat liittyä esimerkiksi päihteiden käyttöön, ulkopuoliseksi jäämiseen muiden nuorten seurasta tai masennukseen. Nuorisotyöntekijät ulottavat työssään kiinnostuksensa nuorten elämäntilanteeseen. Yksilökeskeistä, kohdennettua työtä hyödynnetään nuoren sitä toivoessa. Tällaisen toiminnan tarkoituksena on nuoren auttaminen hänen elämässään sekä sosiaalisesti vahvistava ja voimauttava toiminta nuoren parissa. (Mts. 88–89.)

6 Vaikeista asioista puhuminen

Vaikeilla asioilla tässä tutkimuksessa tarkoitetaan ympäröivässä kulttuurissa ilmeneviä aiheita, joiden ääneen sanomista hävetään. Näitä ovat nuorilla mm. erilaisuutta koskevat asiat, murrosikä, ongelmat elämässä ja mielenterveys. Cederlöf (2004, 158) on maininnut nuoria askarruttaviksi asioiksi muun muassa raskauden, abortin, keskenmenon, seksin, kehitysvammaisuuden ja kuoleman. Näistä asioista puhumattomuus saattaa aiheuttaa psyykkistä pahaa oloa, ja läheisyys voi nostaa kynnyistä huolisti puhumisessa (Lämsä, Kiviniemi & Pönkkö 2009; Myllyniemi 2009, 59). ”Erityisesti tytöillä korostuu puhumisen merkitys selviytymiskeinona, kun taas pojilla toiminta ja asioiden pohdiskelu itsekseen” (Kiviniemi 2009, 119). Kuitenkaan tyttöjen ja poikien välillä ei ole suuria eroja siinä, keiden kanssa he puhuvat vaikeista asioista (Myllyniemi 2009, 62).

Lämsä ja muut kuvaavat, että kielteiset ja erilaiset elämäkokemukset sekä niiden kasautuminen vahvistavat nuoren perustemperamentin mukaisia toiminta- ja reagoititapoja. Näin ne myös lisäävät nuoren haavoittuvuutta. (Lämsä ym. 2009, 98.) Niemisen mukaan nuorisotyön ajatuksena on auttaa ja ohjata nuoria, joilla on ongelmia yhteiskuntaan liittymisessä tai oman persoonan toteuttamisessa. Tällaisetkin

asiat voivat olla nuorille hankalia asioita ottaa puheeksi. Nuorisotyöntekijöiden tehtävänä onkin motivoida, innostaa ja auttaa nuoria oppimaan omista kokemuksistaan ja merkityksellisinä pitämistään asioista. (Nieminen 2007, 25, 28.)

Aikuisen alkukantainen vaisto hoivata nuoria ja lapsia ohjaa heitä lähestymään nuoria, jotka käyvät sisäistä kamppailua hankalien asioiden kanssa. Minna Laakkonen on avannut hoivaamisen käsitettä osana aktiivista ihmisen kohtaamista, joka ilmenee auttamisen, lohduttamisen, kyselemisen, kuuntelemisen ja tarkkaavaisen läsnäolon myötä. Sitä on herättämässä, ylläpitämässä ja ohjaamassa ihminen ja hänen tarpeensa. Tällä tarkoitetaan kasvavan ihmisen tarvetta, jonka aikuinen pystyy aistimaan tai jonka nuori tuo aikuiselle esille. Hoivaamalla aikuinen pyrkii vastaamaan näihin tarpeisiin parhaimmalla tavalla omien kykyjensä mukaan. Laakkonen ottaa esille Tommy Hellstenin (1996) kirjan ”Ihminen tavattavissa”, joka käsittelee ihmisen heikkouden ilmi tulemisen ja suvaitsemisen vaikeutta. Kasvava nuori kamppailee sekä oman heikkoutensa kätkemisen, että sen paljastamisen halun puolesta. Hän voi myös kokea ajoittain tarvetta olla pieni ja tätä skenaariota aikuisen olisi hyvä ymmärtää vastataksien kasvavan ihmisen tarpeisiin. (Laakkonen 2007, 149–151.)

6.1 Sosiaalisten suhteiden ongelmat ja murrosikä

Teoksessa ”Mun on paha olla” kerrotaan nuoruusiän tarpeesta olla samanlainen kuin muut, mikä on tarpeena voimakkaampi kuin missään muussa ikävaiheessa (Lämsä ym. 2009, 102). ”Kavereihin ei ole aina luottamista, sillä heidän tietolähteensä voivat olla outoja” (Gravelle 1998, viii). Lämsä kirjoittaa, miten nuorta voidaan arvioida sen perusteella, mitä hänen vanhempansa ja sisaruksensa ovat tehneet. Jo syntyperä tai tausta voivat leimata lapsen tai nuoren kouluun mennessä (Lämsä 2009, 41). Saatu leima voi jatkua vaikka nuorisotilalla, jossa on saman koulun oppilaita. Erilainen nuori voi helposti joutua kiusatuksi. Kiusaaminen aiheuttaa kiusatulle aina kärsimystä ja pahaa oloa. Se saattaa lisätä myös kiusatun eristäytyneisyyttä ja yksinäisyyden olon tunnetta, tällöin nuoren on vaikea luottaa muihin ihmisiin ja itseensä. (Lämsä ym. 2009, 99).

Uusitalo (2007, 31) tähdentää nuoren yksinäisyyden voivan johtuvan myös tämän luonteenpiirteistä tai hänen sosiaalisten taitojen harjoittelun puutteista. Nuori tarvitsee omien vanhempien lisäksi myös vertaisia kavereita, joiden kanssa on mahdollista kokea hyväksyntää, yhteenkuuluvuutta ja henkistä turvallisuutta. Ongelmat tyydyttävien vertaissuhteiden solmimiseksi ja tuntemukset nuoren yksinäisyydestä saattavat selittyä myös tämän erinäisillä sairauksilla (somaattiset ja neurologiset), vammaisuudella, tavallisuudesta poikkeavalla seksuaalisella suuntautumisella, normaalista poikkeavalla lahjakkuudella tai vaikka traumaattisten kokemusten ja menetysten kautta kokemien tuntemusten aiheuttamina (mts. 33). Oman erilaisuutensa kokemana muiden joukossa, saattaa se olla nuorella vaikeuttamassa luotettavien ihmissuhteiden solmimisessa. Traummat syövät nuoren uskoa elämästä ja tulevaisuudesta. Ahdistus voi koitua liian suureksi, jotta hän pystyisi jakamaan sitä kenenkään kanssa.

Lämsä kiteyttää kirjassaan perhesuhteiden ja kaltoinkohtelun ongelmat. Kun kaltoinkohtelija on läheinen, asiasta puhuminen voi olla nuorelle tavallistakin vaikeampaa. Avun hakeminen perheen ulkopuolelta ei ole siis helppoa. (Lämsä 2009, 69.) Onneksi kuritusväkivalta sekä vanhempien taholta koettu henkinen väkivalta on selkeästi vähentynyt. Väkivalta vakavana muotona on kaikkiseltaan harvinaista. (Fagerlund & Ellonen 2014, 48–49.) Fagerlund ja Kääriäinen (2014, 44) tähdentävät, että valtaosissa tapakausista väkivallan tekijänä oli ollut uhrin kanssa samaan ikäluokkaan kuuluva tuttu henkilö. Yleisin saman ikäisten nuorten välisen väkivallan muoto on ollut pahoinpitely (mts. 46).

Lämsä (2009, 25) kirjoittaa myös nuorten ammatinvalinnan vaikeudesta. Ennen oli yleistä, että nuoret seurasivat vanhempien jalanjäljissä samalle työuralle, nykyään nuori valitsee itse omat reittinsä mielikuvien pohjalta. Lämsä kertoo omaa elämäänsä rakentavasta nuoresta, joka tulee koulutus- ja työuransa aikana olemaan usein risteyskohdissa. Näistä risteyskohdista ja muutenkin aikuisuuden paineista puhuminen tekisi nuorelle hyvää, sillä hän voisi saada voimia muiden aikuisten kokemuksista. Myllyniemen (2009, 62) mukaan työttömät nuoren hakevat taloudellista tukea mieluummin hyvinvointivaltiomme palveluilta ja järjestelmältä, kuin omilta vanhemmiltaan.

Useimmat murrosikäiset pojat ja tytöt hermoilevat sitä, ovatko he normaaleja. Kun kehossa tapahtuu niin monia muutoksia, monet pelkäävät, että jotakin voi mennä pieleen. Koska he eivät aivan tarkalleen tiedä, mitä tuleman pitää, he käyttävät paljon aikaa vertaamalla itseään ikätovereihin. Monet ajattelevat, että jos he ovat niin kuin muut, on kaikki varmaan kunnossa. (Gravelle 1996, 57.)

Gravellen (1996) kirjassa ”Mitä tytöt eivät rohkene kysyä...mutta haluaisivat tietää!” on kerrottu murrosiästä hyvin nuorisolähtöisellä lähestymistavalla. Kehon murroksessa ja kehitymisessä kohti aikuisuutta tapahtuu paljon asioita, kuten kasvupyrähdys, iho-ongelmat, kuukautiset ja karvojen sekä rintojen kasvaminen. On tärkeää tiedostaa, että murrosikä on yksilöllistä: sen alkaminen, kesto, vaikutukset sekä muutokset ovat aina erilaisia jokaisella. Nuorien kohdalla ei voi korostaa liikaa myönteisten kokemusten tärkeyttä. Niistä rakentuu hyvä itsetunto ja luottamus omaan osamiseen ja voimavaroihin. Niiden turvin on mahdollista kestää elämän vaikeita asioita. (Karvonen 2009, 159.)

6.2 Mielenterveys ja päihteet

Kiviniemi kertoo nuorten masentumisesta, johon liittyy paljon erilaisia piirteitä ja tunteita, kuten levottomuutta, haluttomuutta, itseinhoa, häpeää, keskittymiskyvyttömyyttä, ja lisäksi se vaikeuttaa sosiaalisten suhteiden solmimista. Hän kertoo myös psyykkisen pahan olon ja sen hoidon salailusta. Niistä kertomisen epäillään yleisesti vaikeuttavan muun muassa työ- tai koulupaikan saantia. Monet vanhemmat pyrkivät olla kertomatta oman lapsensa psyykkisestä sairaudesta. Vanhempi saattaa jopa kieltää avun hakemisen, jolloin nuoren elämäntilanne voi pahimmillaan kärjistyä omien voimavarojen loppuessa. Salailu saattaa ilmetä myös vanhempien kehotuksena nuorelle olla puhumatta vaikeuksista ulkopuolisille. (Kiviniemi 2009, 115–116.)

Kiviniemi kertoo psyykkisen pahan olon muuttavan nuoren elämää monin tavoin. Nuoren elämässä elämänmuutoksia on paljon; paha olo aiheuttavia ovat esimerkiksi kokemus oman itsen muuttumisesta, kaverisuhteiden katkeaminen ja opiskelun jääminen kesken. (Kiviniemi 2009, 113). Lämsä ja muut kertovat vaikeista elämänko-

kemuksista ja listaavat esimerkkeinä kiusatuksi tulemisen ja vanhemman menetyksen avioeron tai kuoleman seurauksena. Nämä voivat haavoittaa nuorta syvästi jo varhaisissa ikävaiheissa. Kuitenkaan kaikki nuoret eivät reagoi vaikeisiin kokemuksiin samalla tavalla. (Lämsä ym. 2009, 97.)

Merilän (2016, 45) mukaan esimerkiksi suru voidaan kokea vaikeaksi puheenaiheeksi. Kiviniemi kertoo, että nuoren mahdollisuus sosiaaliseen tukeen vaikuttaa paljon surusta selviytymiseen. Hänen mielestään on tärkeää, että aikuinen tarjoaa surulliselle nuorelle aktiivisesti tukeaan, sillä kasvuikäisen voi olla vaikea ottaa itse asioitaan puheeksi. (Kiviniemi 2009, 113.)

Nuorisobarometrissa, jonka pääteemana on uskonto, kerrotaan sen olevan historiallisesti ikiaikainen ja voimakas intohimoja herättävä kysymys. Erityisesti nuorten keskuudessa kiinnostus henkisyteen on ollut kasvussa, vaikka tunnustuksellinen uskonnollisuus on vähentynyt. Suurin osa 15–29-vuotiaista kuuluu evankelis-luterilaiseen kirkkoon. Barometriin vastasi lähes 2000 nuorta. 86 % vastaajista koki hyväksytyksi asiaksi harrastaa seksiä ennen avioliittoa, 87 % koki abortin hyväksyttäväksi, sekä 69 % hyväksyi samaa sukupuolta olevien parisuhteen rekisteröimisen (Myllyniemi 2006, 39). Evankelis-luterilaiseen kirkkoon kuuluvat ovat kokeneet kirkon antavan vastauksia vaikeisiin aiheisiin seuraavanlaisesti: Heistä 59 % koki kirkon auttavan moraalisiiin ongelmiin ja tarpeisiin, perhe-elämän ongelmiin 57 %, sekä maamme sosiaalsiiin ongelmiin 35 %. Barometriin vastanneista 89 % koki kirkon nuorisotyön erittäin tai melko tärkeäksi. (Mts. 58, 60.)

Yksi vaikea asia ottaa puheeksi on päihteidenkäyttö. Yleisin päihde Suomessa on alkoholi; aikuisväestöstä noin 90 prosenttia juo. Erinäisissä 2000 -luvulla tehdyissä tutkimuksissa on kuitenkin tullut ilmi, että alkoholin käyttö nuorten keskuudessa on vähentynyt, mikä on todella hyvä asia, sillä nuorten alkoholinkäyttö vaikuttaa aivojen kehitykseen, oppimisvaikeuksiin sekä päätöksentekokykyyn (Pulkinen & Kanervio 2014, 131). Työntekijöiden tulisi välttää päihteistä paasaamista tai niiden vähättelyä. "Tavoitteena tulisi olla tietoon ja hyvään vuorovaikutukseen perustuva rehellinen ja avoin vuoropuhelu" (mts 135).

6.3 Seksuaalisuus ja seurustelu

Elämme kulttuurissamme aikaa, jolloin seksuaalisuuden hyväksyminen ja vapautuminen on tullut vapaamielisemmäksi menneistä ajoista. Siitä huolimatta seksuaalisuuden herääminen nuorena itsessään on oma syvälinen prosessinsa, joka on hauras monille häiriötekijöille. Seksuaalisuus edustaa yhtä lukuisista itsenäistymistekijöistä nuoren lähtökohdista. Sen mukanaan tuoma erottuminen ja yksinäistyminen voivat nuoresta tuntua ahdistavalta ja masentavalta. Nuoren oma ruumiinkuva voi esittäytyä kielteisenä ja kelvottomana, luoden kuilua hänen ja vanhempiansa välille. Itsenäistymispyrkimysten keskellä masennus voi luoda myös noidankehän, jossa nuori yrittää hakea hyväksyntää ja turvaa vanhemmiltaan. Tämä voi myös olla ajamassa nuorta yhä etäämmälle ikätovereidensa ja nuorisokulttuurin tuesta. Nuori saattaa kokea yhdessäolon muiden nuorten kanssa uhkaavalta, tuodessaan esille kysymyksiä seksuaalisuudesta joihin nuorella ei ole vastausta. (Impiö 2013, 100–102.)

Nuoret pohtivat paljon kysymyksiä seksuaalisuudesta ja seksistä. Näiden asioiden käsittelyä saattaa esiintyä myös nuorten unissa. Nuoren yksityinen kokemusmaailma voi olla laukaisemassa tietoisuuteen omien piilotajuntaisten mielikuvien esiin tulemisen, häiriten omaan seksuaalisuuteen tutustumista. Nuori voi pelästyä näitä mielikuviaan ja kokea olevansa epänormaali ja häiriintynyt. Unissa nämä viestit saattavat esiintyä hyvinkin oudoilla tavoilla, aiheuttaen nuorena syyllisyyden, häpeän ja masennuksen tunteita. (Mts. 102–103.)

Määttä (2007, 88) avaa nuoruusiän rakkautta mainiten sen olevan lumoavaa, ehdottomaa ja kaiken mukanaan vievää aikaa. Rakastuminen ja seurustelu merkitsevät nuorelle tunnerikasta ajanjaksoa iloiseen ja hurmioitumisineen, mutta samalla taustalla saattavat kalvaa pelko rakkauden menettämisestä ja epävarmuus seurustelusuhteen pysyvyydestä. Niin ihanalta kuin rakastuminen tuntuukin, on siinäkin oma alkuvaiheensa, jonka jälkeen erilaiset kriisit ja pulmat nousevat parisuhteessa esille. Rakastavaiset kohdistavat ajan saatossa uudenlaisia odotuksia kumppaniinsa. Toisesta saattaa nousta esiin sellaisia piirteitä, jotka ovat aikaisemmin olleet piilossa. Toinen ei ehkä tunnukaan siltä oikealta. Pettymyksen, avuttomuuden ja turvattomuuden

tunteet voivat vallata nuoren mielen. Haavoittavin menetys nuorelle toimimattoman parisuhteen myötä on unelmien karkaaminen käsistä toivomansa ja aikanaan rakastamansa ihmisen kanssa. (Määttä 2007, 94–95.)

Nuoren odotukset rakkauden parantavasta voimasta ja vastauksena kaikkiin itseään koskettaviin ongelmiin voivat olla kohtuuttomasti ylimitoitettuja. Suuret odotukset merkitsevät myös suuria pettymyksiä. Jotta nuori pystyy rakastamaan toista, on hänen ensiksi pystyttävä hyväksymään itsensä ja ainutlaatuisuutensa. (Mts. 98.) Näihin mietteisiin suuntaavat kysymykset saattavat vaivata nuoren mieltä. Rakastuminen ei ole itsestään selvä asia nuorelle.

6.4 Lähipiirin merkitys vaikeiden asioiden puheeksi ottamisessa

Karvonen (2009, 159) kertoo, että turvallinen kasvuympäristö pystyy suojaamaan lasta tai nuorta vaikeilta ja haastavilta tilanteilta. Anna-Liisa Lämsä kuvaa perheen olevan keskeinen tuen ja turvan lähde, mihin vaikuttaa paljon ulkopuoliset tekijät, kuten aikuisten työtilanne. Stressaava työ tai työttömyys voivat aiheuttaa väsymystä, jolloin lasten tarpeille tai kuuntelemiselle ei välttämättä löydy aikaa tai jaksamista, mikä voi korostaa ulkopuolisen tuen tarvetta. Perheen ja kodin tilanne monine ongelmineen voi olla vaikea asia perheen nuorille ottaa puheeksi, koska ongelmat ovat keskiössä omassa elämässä. Hän mainitsee myös kodin tuen olevan merkittävä osa lasten ajattelemista omista mahdollisuuksista ja tulevaisuudesta, joten kaikki eivät todellakaan ole samalla lähtöviivalla. Osa nuorista voi joutua ”törmäyskurssille” koulumaailman kanssa; vaikeudet voivat kasaantua ja nuori turhautua, jos hän ei koe tulevaisuutta kuulluksi, kohdelluksi oikeudenmukaisesti tai hänen yksilöllisiä tarpeitaan ei oteta huomioon. (Lämsä 2009, 23, 27.)

Nuoret tukeutuvat ensisijaisesti ongelmatilanteissa lähipiiriin: eniten äitiin, sitten isään, kolmanneksi eniten kavereihin. Lasten ja nuorten väkivaltakokemukset - lapsiuhriutkimuksen mukaan yleistä on myös, että ongelmista ei kerrota kellekään; 11 % vastanneista oli sitä mieltä. Nuoren mahdollisuus kertoa jollekin kokemuksistaan

liittyy vahvasti tukiresurssien tavoitettavuuteen sekä siihen, koetaanko kokemus merkitykselliseksi. Useimmiten kokemusta ei koeta niin vakavaksi, että siitä pitäisi kertoa, syynä ei siis yleensä ole tukiresurssien puute. Silti tutkimukseen vastasi pieni joukko nuoria, jotka eivät uskalla kertoa kenellekään kokemuksistaan, tai eivät usko kenenkään olevan kiinnostuneita. Väkivaltakokemuksista nuoret vastasivat kertovansa mieluiten kavereilleen. (Peltola 2014, 115, 119.) Ydinperhe saattaa jossain määrin suojata lasta vaikeilta väkivaltakokemuksilta. Merkittävästi muita useammin kokemuksia väkivaltatilanteista on edelleen sijaisperheissä tai lastensuojelulaitoksissa asuvilla nuorilla (Fagerlund & Kääriäinen 2014, 43).

Ylemmällä luokka-asteella on yleisempää kokea, että vanhempien kanssa ei pystytä puhumaan, erityisesti tyttöjen keskuudessa. Tällöin matalan kynnyksen ammatillisen keskusteluavun saatavilla oleminen nuorille vaikka nuorisotyön piirissä olisi tärkeää, jotta ainakin ongelmatilanteissa olisi tiedossa joku aikuinen, jonka kanssa puhua (Peltola 2014, 111–112). Peltola mainitsee myös, että lapsiuhritutkimuksessa yli 90 prosenttia vastaajista ilmoitti heillä olevan ystävä, jonka kanssa he voivat luottamuksellisesti keskustella lähes kaikista asioistaan (mts. 11). Kiviniemen mukaan nuori voi löytää vaikeiksi koetuille kokemuksille ja asioille myönteisiä merkityksiä, ja pohtia myös muiden auttamista. Vertaistukijana toimiminen merkitseekin nuorille vastavuoroisuutta ja luottamuksen osoitusta. (Kiviniemi 2009, 120.) Myllyniemi kirjoittaa, että pojat keskustelevat ongelmistaan enemmän veljiensä kanssa, tytöt taas siskojensa. Vanhempien sisarusten kanssa keskustellaan enemmän, kuin nuorempien. (Myllyniemi 2009, 62.)

Markku Ojasen tekstissä puhutaan Sheldon Cohenin (2004) tekemästä tutkimuksesta, joka käsittelee sosiaalisten suhteiden tärkeyttä sekä erityisesti sosiaalista tukea. Tutkimustuloksissa Cohenin oletuksena oli, että sosiaalisesta tuesta puhuttaessa erityisesti tuttujen ihmisten tuki on arvokkainta. Vierailta tulevan tuen suhteen heiltä saatu informaatio on tärkeämpää kuin tunnetason tuki. (Ojanen 2014, 212.)

6.5 Huolen puheeksi ottaminen

Huolen puheeksi ottaminen on virallinen menetelmä, joka on kehitetty työntekijöille hankalien asioiden puheeksi ottamiseen kunnioittavalla ja keskustelevalle tavalla, erityisesti lasten ja nuorten huoltajien kanssa. Menetelmässä on erilaisia yksityiskohtaisia vaiheita useine kysymyksineen, joihin vastataan keskustelussa. Tapaamista ja keskustelua on tärkeä suunnitella yksityiskohtaisesti etukäteen. (Eriksson & Arnkil 2009, 12.) Menetelmä sisältää hyviä käytänteitä ja kysymyksiä pohdittavaksi, etenkin juuri todella vaikeiden asioiden äärellä oltaessa. Nuoret toivovat huolen puheeksiottajalta vertaistukea. Hänen toivotaan olevan hieman heitä itseään vanhempi, elämän vaikeuksista selviytynyt henkilö. Vertaistukijalta saatua rohkaisua ja ymmärrystä pidetään tärkeänä, ja hänen toivotaan olevan tukena arkipäivän asioissa ja ohjaamassa valinnoiden tekemisessä. (Kiviniemi 2009, 118.)

7 Opinnäytetyön toteutus

Opinnäytetyön aihe rajautui nuoren ja nuorisotyöntekijän väliseen suhteeseen Jyväskylän kaupungin nuorisopalveluiden kiinnostuessa tulemaan työmme toimeksiantajaksi keväällä 2016. Alkuperäisenä ideana opinnäytetyön aihetta miettiessä oli tutkia erilaisia tabuja sosiaalialan eri palveluissa. Tästä kuitenkin päädyttiin vuorovaikutuksen haasteisiin ja vaikeiden asioiden puheeksiottamiseen nuoren näkökulmasta. Koska työn tarkoituksena oli tuoda esiin nuorten näkemyksiä, valikoitui tutkimusmenetelmäksi kyselyn toteuttaminen nuorille nuorisopalveluiden rajaamissa toimintaympäristöissä.

7.1 Opinnäytetyön tarkoitus, tavoitteet ja tutkimuskysymykset

Tutkimuksen tarkoituksena oli saada selville Jyväskylän kaupungin nuorisopalveluissa nuorten vaikeiksi kokemia asioita ottaa puheeksi. Työn tarkoituksena on olla tuke-

massa aikuisen ja nuoren välistä vuorovaikutusta sekä nuorten normaalia ja turvallista kasvua ja kehitystä. Tutkimusta pohjasivat seuraavat tutkimuskysymykset:

Mitkä ovat nuorten mielestä vaikeita asioita ottaa puheeksi?

Millaiset tekijät helpottavat nuorten mielestä vaikeista asioista puhumista?

Tavoitteena oli selvittää, mitkä asiat nuorten mielestä vaikuttavat luotettavaan dialogiin nuorisotyöntekijöiden kanssa, sekä heidän valmiutta harjoittaa vuoropuhelua nuorten kanssa haastavien aiheiden parissa. Tämän pohjalta nousevista tutkimustuloksista haluttiin etsiä mahdollisia kehityskohteita sekä -tarpeita. Työn tavoitteena on myös herättää keskustelua dialogisen vuorovaikutuksen ongelmista ja avoimuuden tärkeydestä erilaisissa asiakastilanteissa.

7.2 Tutkimusmenetelmä

Opinnäytetyö on määrällinen tutkimus, jossa tutkimusmenetelmänä on hyödynnetty poikkileikkaustutkimusta. Poikkileikkaustutkimuksen keinoin pystytään tutkittavaa kohdetta tai ilmiötä tutkimaan laaja-alaisesti tietyssä ajanjaksona. Tässä tutkimusstrategiassa ei olla kiinnostuneita muutoksesta, vaan tilanteiden ja samankaltaisten ilmiöiden ilmentymismuodoista. (Poikittaistutkimus 2015.)

Kvantitatiivinen eli määrällinen tutkimus edellyttää ilmiötä selittävien teorioiden tuntemista ja niiden hyödyntämistä. Yleisimpänä aineistonkeruun välineenä kvantitatiivisessa tutkimuksessa pidetään tutkimuslomaketta, joka rakentuu teoriasta johdetuista kysymyksistä. (Kananen 2015, 197.) Metodina kysely edustaa survey-tutkimuksen keskeistä menetelmää. Tällaisessa tutkimuksessa kyselystä puhutaan sellaisessa muodossa, jossa aineisto kootaan standardoidusti. Nuorille esitetyt kysymykset on siis esitetty jokaiselle kyselyyn vastanneelle aivan samalla tavalla. Survey-tutkimuksen avulla kerätty aineiston käsittely tapahtuu yleensä määrällisesti. Kyselyyn vastanneista kohdehenkilöistä muodostuu ennalta määritelty otos tietystä pe-

rusjoukosta, jota tarkastellaan ja josta tehdään päätelmiä. (Hirsjärvi, Remes & Saja-vaara 2009, 193–194.)

Tutkimuksemme aineisto on kerätty nuorilta puolistrukturoidun Webropol-kyselyn keinoin, jossa on sekä strukturoituja kysymyksiä valmiine vastausvaihtoehtoineen sekä näiden lisäksi myös vaihtoehto vastata avoimesti tällaiseen kysymykseen (puolistrukturoitu). Tutkimuslomakkeessa on myös täysin avoimia kysymyksiä, joissa ei ole valmiita vastausvaihtoehtoja. Kananen kirjoittaa, että puolistrukturoidulla kyselyllä tarkoitetaan täysin avoimen eli strukturoimattoman ja tiukan järjestetyn strukturoidun kyselyn välimallia. Puolistrukturoidussa kyselyssä siis on samat kysymykset vastausvaihtoehtoineen kaikille, mutta seassa on myös avoimia kysymyksiä, joihin vastaaja voi kirjoittaa itse oman mielipiteensä. (Kananen 2015, 144.)

Tutkimuksessamme näitä avoimia kysymyksiä ja niihin annettuja vastauksia käsitellään laadullisesti eli kvalitatiivisesti. Kvalitatiivisen eli laadullisen tutkimuksen lähtökohdat keskittyvät todellisen elämän kuvaamiseen. Kvalitatiiviselle tutkimukselle tyypillisesti avoimia vastauksia tarkastellaan holistisesti, eli kokonaisvaltaisesti. (Hirsjärvi ym. 2009, 161.)

Hirsjärvi ja muut mainitsevat, että avoimien vastausvaihtoehtojen nähdään tuovan esiin sellaisia näkökulmia, joita tutkimuksessa ei välttämättä ole osattu etukäteen ottaa huomioon. Avoimien kysymysten avulla suodaan kyselyyn osallistujille mahdollisuus vastata omin sanoin eli niin kuin he asian mielessään näkevät. Näin voidaan osoittaa, mikä on merkityksellistä ja tärkeää vastaajien ajattelussa ja kuinka tunteikkaasti he kokevat tutkimukseen liittyvät asiat. (Hirsjärvi ym. 2009, 199, 201).

7.3 Tutkimuksen kyselyn laatiminen

Opinnäytetyölle haettiin 09.06.2016 tutkimuslupaa Jyväskylän kaupungin perusopetuksen ja varhaiskasvatuksen kehittämissyksiköstä, ja se myönnettiin kesäkuussa. Raja- ja opinnäytetyön tutkimuskohteista saatiin työn toimeksiantajalta, Jyväskylän kau-

pungin nuorisopalveluiden johtoryhmän kokoukseen osallistuneilta henkilöiltä. Yhteyshenkilönä toimi nuorisopalveluiden kehittämispäällikkö Risto Kähkönen. Opin näytetyön tutkimuskohteiksi valikoituivat nuorisopalveluiden johtoryhmän palaverin ehdotuksen myötä Huhtasuon, Palokan, Korpilahden sekä Kuokkalan nuorisotilat, Kuokkalan koulun nuorisotyö sekä etsivä nuorisotyö. Tavoitteeksi asetettiin saada noin 100 nuoren vastaukset, joista 10 etsivästä nuorisotyöstä, 20–40 koululta ja loput nuorisotiloilta.

Webropol-kyselyn (Liite 1.) luominen aloitettiin kesän alussa. Nuorisopalveluiden kehittämispäällikkö antoi palautetta kyselyn luonnokseen ja esitteli sitä johtoryhmän kokouksessa. Palautetta kerättiin myös yhteistyössä olevien nuorisotilojen työntekijöiltä. Kyselyn ensimmäisen version valmistuttua sitä jaettiin kohderyhmän ikäisille ystäville ja muille sosionomiopiskelijoille kokeiluun ulkopuolisen palautteen saamiseksi, oikoluettavaksi sekä viimeisiä korjausehdotuksia varten.

Webropol -kyselytutkimuksessa oli puolistrukturoitu monivalintakysely muutamine avoimine kysymyksineen. Siinä kysyttiin mm. koettuja vaikeita sekä helppoja puheenaiheita nuorisotyöntekijän ja nuoren välillä, sekä vuorovaikutussuhteeseen vaikuttavia ja helpottavia tekijöitä. Avoimilla kysymyksillä ja vaihtoehdoilla, kuten ”Joku muu, mikä”, tarkennettiin tiettyjen strukturoitujen kysymysten vastauksia. Vastaaminen oli nuorille täysin anonyymiä ja vapaaehtoista.

Kyselystä tehtiin puolistrukturoitu sillä ajatuksella, että muutamat avoimet kysymykset tukivat sitä edeltävää strukturoitua kysymystä. Avoin kysymys myös antoi mahdollisuuden vastauksen syventämiselle, auki selittämiseksi tai tarkentamiseksi sekä syvyyttä tutkimusten tulosten analysointiin. Avoimet kysymykset jätettiin myös vapaaehtoisiksi, toisin kuin strukturoidut. Tällä toivottiin lisättävän vastausten avoimuutta sekä luotettavuutta, etteivät nuoret vastaa kaikkeen mitä sattuu koska on pakko.

7.4 Tutkimuksen kyselyn toteutus

Kyselyn valmistuttua se julkaistiin julkisena kyselynä Webropolissa ja siitä tehtiin esite, jossa kerrottiin lyhyesti kyselyn tavoitteista ja tekijöistä (Liite 2.). Esitteessä oli linkki kyselyyn, sekä QR -koodi, joka avautui siihen sopivalla älypuhelinsovelluksella. Esitteitä tulostettiin ja niitä vietiin etsivän nuorisotyöntekijöille sekä Kuokkalan koulun nuorisotyöntekijälle. Nuorisotyöntekijän mukaan koulussa eräs luokka oli osallistunut kyselyyn opettajan johdolla. Esitteitä vietiin myös jokaiselle nuorisotilalle paikan päälle, ja siellä ohjeistettiin sen tekemiseen suullisesti.

Nuorisotiloilla käytiin kolmena eri päivänä: Huhtasuolla sekä Korpilahdella 05.10.2016, Kuokkalassa 06.10.2016 sekä Palokassa 07.10.2016. Nuorisotiloilla esiteltiin tutkimusta, sosiaalia ja kyselyä, ja houkuttimena nuorten kesken arvottiin kyselyn vastaamiseen palkintoina Jyväskylän kaupungin nuorisopalveluiden avainnauhoja, liikuntavälinekassoja sekä pääpalkintona elokuvaliput Finnkinon. Palkinnot selvästi houkuttelivat nuoria, sillä lähes kaikki jotka osallistuivat kyselyyn, halusivat osallistua myös arvontaan elokuvalipuista. Kyselyyn vastasi lopulta yhteensä 76 nuorta linkin ollessa julkisena kaksi viikkoa 02.10.2016 – 16.10.2016.

7.5 Aineiston analyysimenetelmät

Kananen jakaa laadullisen aineiston käsittelyn viiteen eri vaiheeseen, joita ovat litterointi, aineistojen yhteismitallistaminen, aineistoon perehtyminen lukemalla, aineiston luokittelu sekä tiivistäminen ja aineiston tulkinta. Litterointi käsittää erilaisissa muodoissa olevan aineiston muuttamisen tekstimuotoon. (Kananen 2015, 160–161.) Tämä vaihe toteutui työssä koko lailla itsestään, sillä Webropol-kyselyohjelma loi saaduista vastauksista perusraportin, joka sisälsi kaikki vastaukset, niin strukturoitujen kuin avoimienkin kysymysten osalta. Tämä raportti tulostettiin tarkempaa tarkastelua varten. Aineiston yhteismitallistaminen tarkoittaa kerätyn aineiston läpikäymistä ja sieltä tutkittavaan ilmiöön liittyvien seikkojen esille nostamista (mts. 161). Perus-

raportista nousivat esiin helposti ja selkeästi mm. vaikeimmat sekä helpoimmat asiat ottaa puheeksi sekä keskustelua helpottavat tekijät, ilman tarkempaa tarkastelua.

7.6 Aineiston analysointi

Aineistona poikkileikkaustutkimuksessa oli nuorille järjestetty kysely harkinnanvaraisella otoksella. Tutkimuksen tuloksia analysoitiin tarkastelemalla vastausten jakautumia eri vaihtoehtojen kesken. Analysoinnin tarkoituksena on frekvenssien, eli tiettyjen vastausten lukumäärien, yleistäminen ja suhteellistaminen kaikkiin vastauksiin (Kananen 2008, 41). Tutkimuksesta esille nousevien tulosten pohjalta pyritään ymmärtämään ja selittämään tutkittavaa ilmiötä, sekä saamaan vastauksia tutkimuskysymyksiin. Litteroidut avoimet vastaukset antoivat kuvailevaa näkemystä eri teemoihin.

Kananen kuvaa kvantitatiivisen aineiston analyysin alkuvaiheisiin kuuluvan vastauksista havaintomatriisin luomisen, aineiston tarkistuksen sekä tiivistyksen. Kerätty aineisto tarkistetaan ennen matriisin luomista, tällöin karsitaan turhat ja puutteelliset vastaukset. (Kananen 2015, 286–287.) Jos tutkimus olisi tehty paperisena kyselynä, tämän osion tarkkuus olisi suurempi, mutta koska se on tehty internet-kyselynä kuten Webropolissa, on tarkistus helpompia suorittaa. Aineisto ei siis vaatinut suurta tarkistusta, sillä suurin osa kysymyksistä oli strukturoituja eli monivalintakysymyksiä valmiiden vastausvaihtoehtojen kanssa. Muutamiin avoimiin kohtiin vastattiin epämääräisesti ja kysymyksestä poikkeavasti.

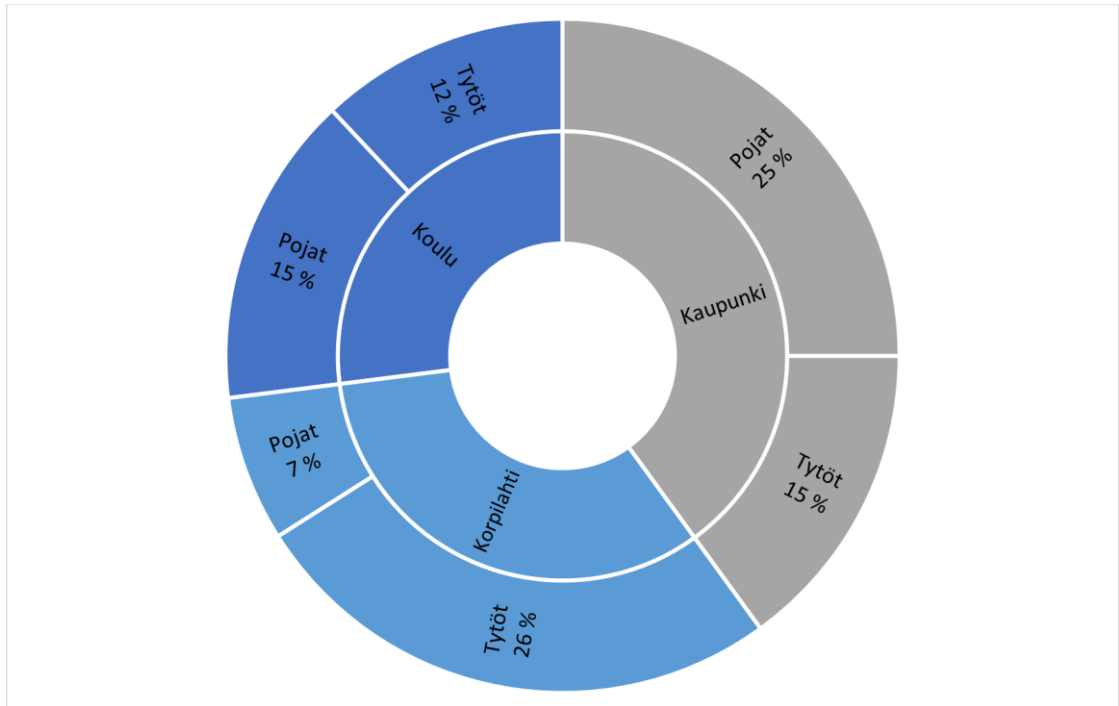
SPSS-ohjelmistoa olisi voitu käyttää apuna analysoinnissa numeroaineiston käsittelyssä, mutta Webropolin analysointiominaisuudet olivat riittäviä tutkimukselle. Niinpä havaintomatriiseja ei luotu tai hyödynnetty. Strukturoidut kysymykset kyselyssä mahdollistivat tarkkojen vastausten tarkastelun tuloksien analysoinnissa. Kyselyssä oli kolme avointa kysymystä, sekä kolmessa kysymyksessä oli avoin ”joku muu, mikä” kohta. Nämä vastaukset vaativat tarkistamista ja luokittelemista, esimerkiksi ”en tiedä” -tyyppisten vastausten laskemisen ja karsimisen.

Kyselyn aineistoon perehdyttiin sen ollessa vielä perusraportin muodossa, josta nousi kiinnostus luokitella vastaukset eri ryhmiin tarkempien ja yksityiskohtaisempien tulosten saamiseksi. Vastauksista muodostettiin Webropol-ohjelmassa uusia raportteja: sukupuolen mukaan, missä on vastannut kyselyyn, kuinka usein on nuorisopalveluiden asiakas eli kuinka usein käy nuorisotiloilla, sekä vertailu Korpilahden nuorisotilan ja kaupungin nuorisotilojen välillä. Raporttia ikäjakauman mukaan myös harkittiin, mutta valtaosa vastaajista oli samasta ikäryhmästä, joten sen todettiin olevan tarpeeton. Eri luokkien lisäksi tehtiin raportti, jossa kaikki vastaukset oli huomioitu myös prosenttilukuina.

8 Kyselyn tulokset

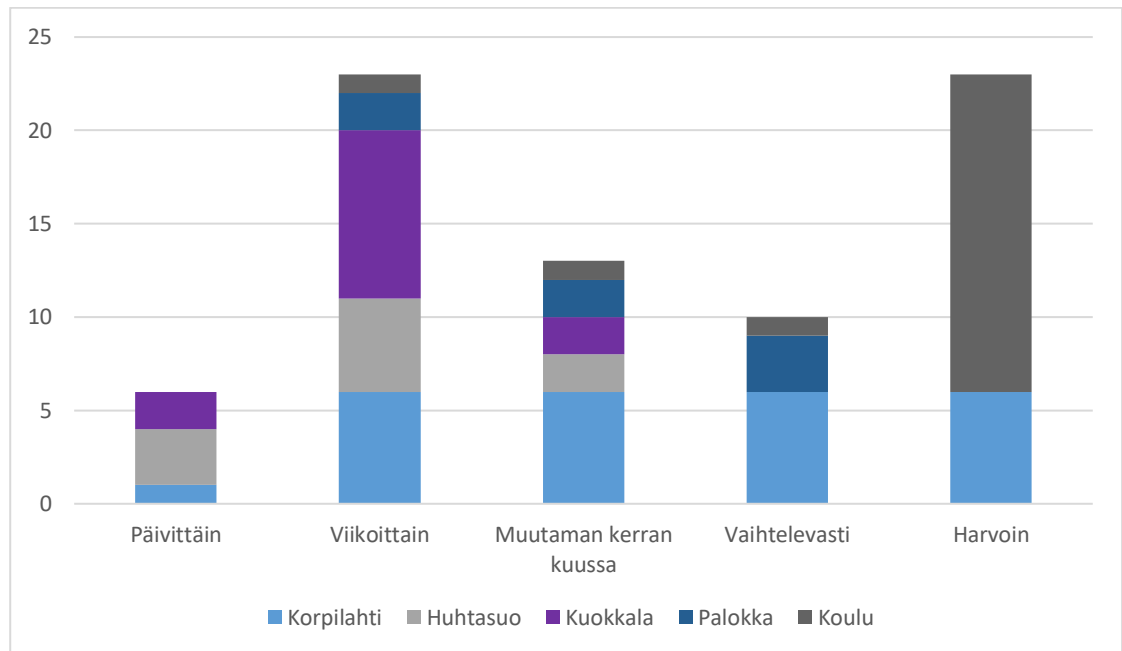
8.1 Vastaajien perustiedot

Tutkimuksen kyselyyn (Liite 1.) vastasivat 76 nuorta, joista tyttöjä oli 54 % (41) ja poikia 46 % (35). Iältään suurin osa vastaajista oli 13–15-vuotiaita, yhteensä 77,6 % (59), seuraavaksi 16–18-vuotiaita 17,1 % (13), alle 13 vuotta täyttäneitä oli 4 % (3) sekä 22–24-vuotiaita 1,3 % (1). Vastauspaikkaa tiedusteltaessa Korpilahden nuorisotilalta tuli eniten vastauksia: 32,9 % (25). Kuokkalan koulun osuus oli 26,3 % (20), Kuokkalan nuorisotilan 17,1 % (13), Huhtasuon nuorisotilan 13,2 % (10) sekä Palokan nuorisotilan 9,2 % (7). Kotona vastattiin kerran kyselyyn, etsivän nuorisotyön kautta ei tavoitettu yhtään vastaajaa. Ohessa kuvio sukupuolijakaumista alueittain (ks. kuvio 1).

Kuvio 1. Sukupuolten jakautuminen alueittain

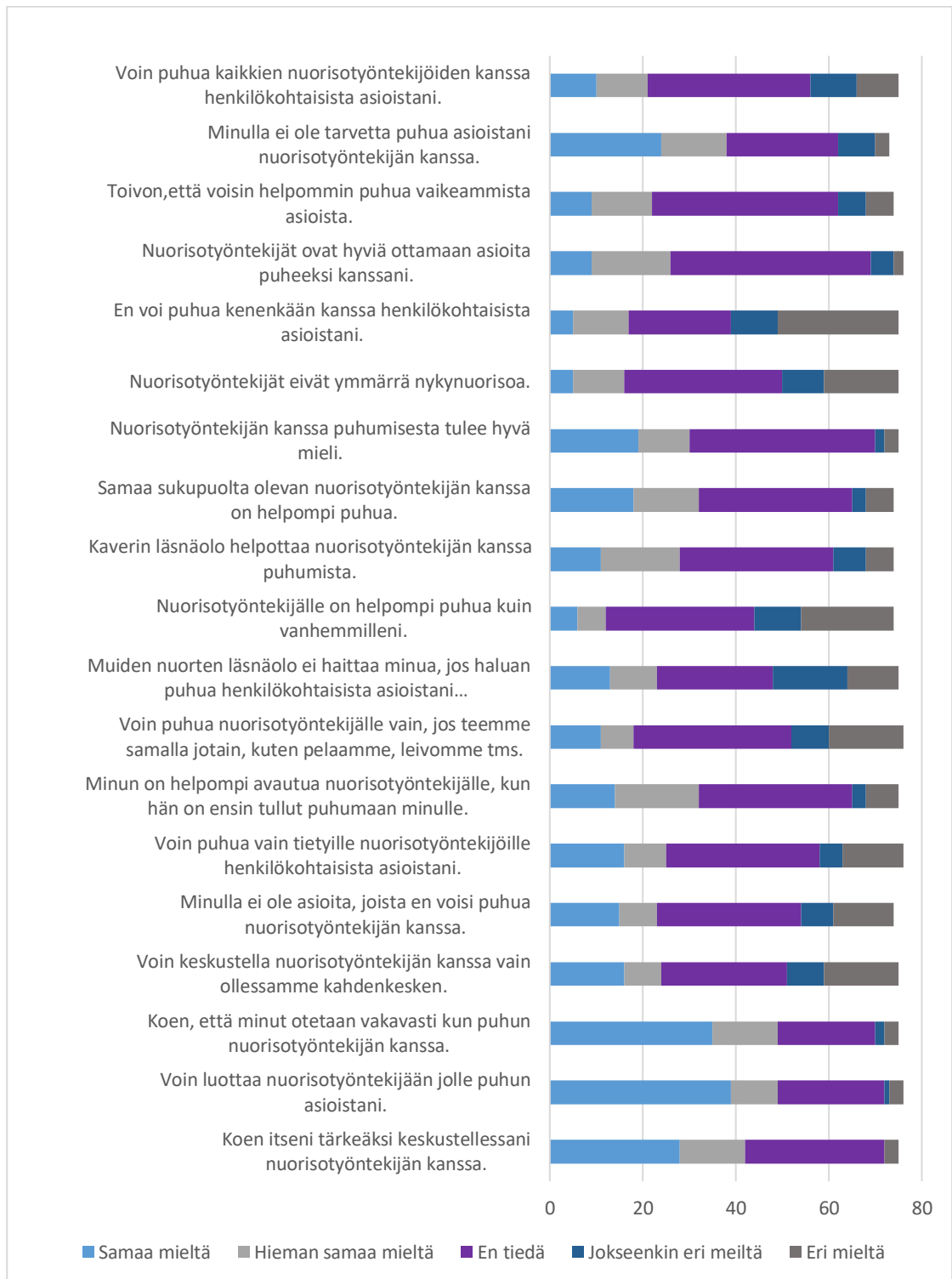
Suuri osa vastaajista, 30,3 %, kävi harvoin nuorisotilalla tai oli muuten nuorisopalveluiden asiakkaana, näin vastasivat eniten Kuokkalan koulussa vastanneet (ks. kuvio 2). Saman verran vastaajia kävi viikoittain nuorisotilalla tai oli muuten nuorisopalveluiden asiakkaana. 17,1 % vastaajista (13) oli valinnut vaihtoehdon “muutamia kertoja kuussa”, 14,5 % vastaajista (11) “vaihtelevasti” ja 7,9 % vastanneista (6) kävi jopa “päivittäin”.

Kuvio 2. Käyntitiheys nuorisotiloilla vastauspaikoittain

8.2 Nuoren ja työntekijän välinen keskusteleminen

Väittämiin sai vastata vaihtoehdoilla “samaa mieltä”, “hieman samaa mieltä”, “en osaa sanoa”, “jokseenkin eri mieltä” sekä “eri mieltä”. Vastausmäärät sekä prosentit olivat väittämäkohtaisia eli yhden väittämän kaikki vastaukset muodostivat 100 %. Vajaa puolet (41,7 %) kaikkien väittämien vastauksista keskittyi vastaukseen “en osaa sanoa”. Seuraavassa vastaukset on jaettu vastausvaihtoehdoittain, mutta ne löytyvät kokonaisuudessaan kuviosta (ks. kuvio 3).

Kuvio 3. Vastausten jakaumat väittämissä

39 nuorta (51,3 %) oli samaa mieltä siitä, että he voivat luottaa nuorisotyöntekijään kenen kanssa puhuvat asioistaan. 35 nuorta (46,7 %) kokivat tulevansa vakavasti otetuiksi keskustellessaan nuorisotyöntekijän kanssa sekä itsensä tärkeiksi kokivat kes-

kustelun aikana 28 nuorta (37,3 %). Toisaalta 24 nuorella ei ollut tarvetta keskustella asioistaan työntekijän kanssa (32,9 %).

Nuorista 17 (23 %) kokivat olevansa hieman samaa mieltä siitä, että kaverin läsnäolo helpotti nuorisotyöntekijän kanssa puhumista. Saman verran nuorista kokivat nuorisotyöntekijöiden olevan hyviä ottamaan asioita puheeksi heidän kanssaan. 14 nuorta (19,1 %) olivat taas sitä mieltä, ettei heillä ollut tarvetta puhua asioistaan nuorisotyöntekijän kanssa. Samaa sukupuolta olevaa työntekijää puolsivat myös 14 nuorta.

Jokseenkin eri mieltä oltiin reilulla 13 %:lla siitä, että nuorisotyöntekijälle olisi helpompi puhua kuin vanhemmille, kaikille työntekijöille voi puhua henkilökohtaisista asioista sekä ettei kenenkään kanssa voinut puhua henkilökohtaisista asioista. Näin ajattelivat noin kymmenen nuorta. 16 nuorta (21,3 %) olivat jokseenkin eri mieltä siitä, ettei muiden nuorten läsnäolo haitannut, jos halusi puhua henkilökohtaisista asioista nuorisotyöntekijän kanssa.

Eniten eri mieltä oltiin väittämästä ”en voi puhua kenenkään kanssa henkilökohtaisista asioistani” 26 nuoren (34,7 %) toimesta. 20 nuoren (27 %) mukaan nuorisotyöntekijälle ei ollut helpompi puhua kuin vanhemmille. 16 nuorta (21 %) olivat eri mieltä siitä, että he voivat keskustella nuorisotyöntekijän kanssa vain ollessaan hänen kanssaan kahden kesken tai vain, jos he tekivät samalla jotain, kuten pelasivat, leipoivat tms.

Avoimessa kysymyksessä kysyttäessä mitä nuoret kokivat saavansa keskustelusta nuorisotyöntekijän kanssa, vastaukset olivat kirjavia. Vastauksista nousivat esiin hyvän mielen saaminen, kuulluksi tuleminen, oman tärkeyden tunne, sekä nuorisotyöntekijöiden pitäminen hyvänä juttuseurana ja että he välittivät nuorista. Myös uuden näkökulman saamista työntekijältä keskusteltavaan asiaan arvostettiin nuorten keskuudessa. Nuorista löytyi myös vastaajia, joille keskustelulla ei ollut merkitystä sekä moni ei halunnut tai ei kokenut tarvetta keskustella nuorisotyöntekijän kanssa.

*– Eri näkökulmaa asioihin sekä ns. puolueettoman kannan asioihin –
(vaihtelevasti nuorisotiloilla käyvä nuori)*

- Saan tukea ja ehkä vähän ymmärrystäkin – (koulussa vastannut nuori)
- Mukavaa ja vapaata keskustelua ihmisen kanssa, joka on tottunut toimimaan nuorten kanssa, eikä tuomitse – (kaupunkilainen nuori)
- Ei merkitse sen kummempaa. Puhun niitä näitä mutta en avaudu henk.koht. asioista nuorisotyöntekijöille – (toinen vaihtelevasti nuorisotiloilla käyvä nuori)
- En ole koskaan jutellut – (kolmas vaihtelevasti nuorisotiloilla käyvä nuori)
- En ole puhunut nuorisotyöntekijöille, eikä ole ollut tarvetta – (toinen koulussa vastannut nuori)

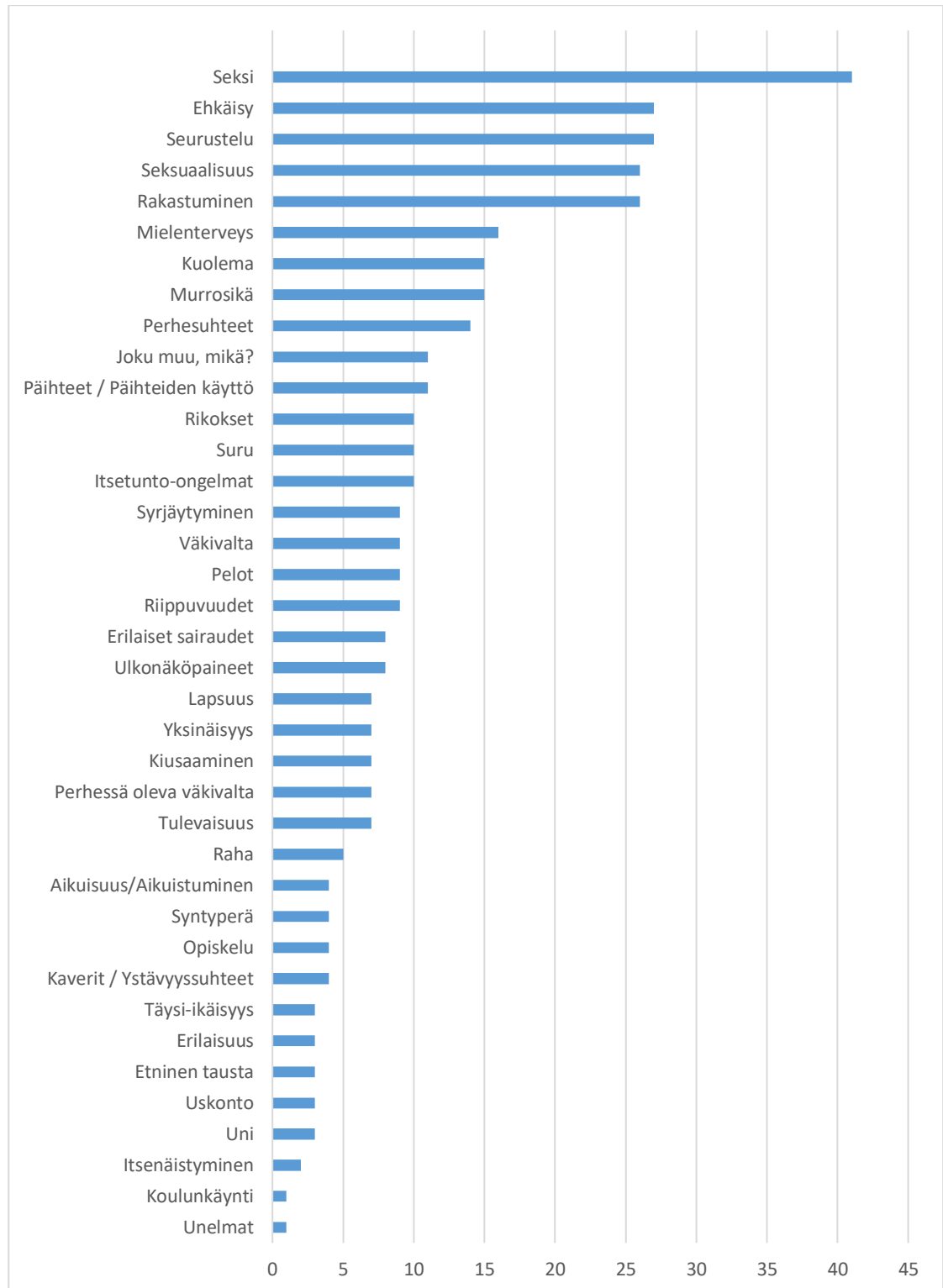
8.3 Vaikeat asiat ottaa puheeksi

Nuorten eniten vaikeiksi koetuiksi asioiksi ottaa puheeksi nousivat listalta esiin vaihtoehdot, jotka liittyivät seksiin tai parisuhteisiin. 41 nuoren (54 %) mielestä seksi oli vaikea puheenaihe, ehkäisy ja seurustelu 27 nuoren (35,5 %) sekä seksuaalisuus ja rakastuminen 26 nuoren (34,2 %) mielestä. Näiden jälkeen vastattiin hajanaisesti eri vaihtoehtoja. Seuraavaksi esille nousevat puheenaiheet olivat mielenterveys 16 nuoren (21 %) sekä murrosikä ja kuolema 15 nuoren (19,7 %) mielestä. ”Joku muu, mikä” kohtaan oli myös vastattu ”en tiedä/ en osaa sanoa” 4 kertaa, ”ei mikään” 3 kertaa, sekä kerran ”ei ollu mitää mut pakko vastata” ja ”avaruus”. Kysymykseen vastasivat kaikki 76 vastaajaa.

Seksiin liittyvät asiat, perhe sekä omaan itseensä liittyvät asiat kuten itsetunto-ongelmat, ulkonäköpaineet sekä mielenterveys olivat koettu ehdottomasti vaikeimmiksi asioiksi ottaa puheeksi nuorisotyöntekijän kanssa (ks. kuvio 4). Niiden lisäksi hallitseva teema oli myös ”en tiedä” tai ”en osaa sanoa” vastaukset.

Puhumista nuorisotyöntekijän kanssa vaikeuttaviksi tai jopa estäviksi asioiksi koettiin mm. ettei työntekijä tunne nuorta. Tätä mieltä olivat 26 nuorta eli 37,1 % 70:stä kysymykseen vastanneesta. 17 (24,3 %) mielestä vaikeista asioista puhuminen hävetti tai he pelkäsivät, että työntekijä kertoo puhutusta asiasta eteenpäin kuten vanhemmille tai viranomaisille. Myös luottamuspula työntekijään esti 16 vastaajaa (22,9 %) puhumasta vaikeista asioista. ”Joku muu, mikä” vaihtoehto oli saanut 15 ääntä (21,4

%) ja siitä nousivat esiin kaksi asiaa: nuoret puhuivat vaikeista asioista mieluummin vanhemmilleen ja he olivat myös antaneet runsaasti “en tiedä” vastauksia.

Kuvio 4. Vaikeat asiat ottaa puheeksi

8.4 Helpot sekä puhumista helpottavat asiat

Helppoja asioita ottaa puheeksi olivat selvästi positiiviset asiat sekä sellaiset, joissa voi tarvita objektiivista aikuisen ohjausta. Näitä olivat 42 nuoren (59,2 %) mielestä tulevaisuus ja unelmat, koulunkäynti sekä opiskelu 41 sekä 40 nuoren kokemina (57,8 % ja 56,3 %), koti 38 nuoren (53,5 %) mielestä ja 37 nuoren mielestä kaverit/ystävyyssuhteet sekä uni (52,1 %). Noin 40 prosenttia vastauksista (35,2 % – 42,3 %) liittyivät eri elämänvaiheisiin: lapsuuteen, täysi-ikäisyyteen, aikuisuuteen sekä itsenäistymiseen. Muita olivat perhesuhteet sekä uskonto.

Noin 30 prosenttia (25,4 % – 32,4 %) annetuista vastauksista sijoittuivat murrosikään liittyviin asioihin kuten seurusteluun, ulkonäköpaineisiin, päihteisiin sekä päihteiden käyttöön, kiusaamisen teemoihin kuten erilaisuuteen, pelkoihin, syrjäytymiseen ja yksinäisyyteen. Muut tätä joukkoa puhuttelevat teemat olivat erilaiset sairaudet, etninen tausta, rikokset, väkivalta, raha, syntyperä sekä kuolema. Loput noin 20 prosenttia (18,3 % – 23,9 %) annetuista vastauksista kohdentuivat seksiin liittyviin asioihin, perheessä olevaan väkivaltaan, mielenterveyteen sekä suruun.

Yli puolet vastanneista (59,2 %) eli 45 nuorta olivat sitä mieltä, että rauhallinen tila helpotti puhumista nuorisotyöntekijän kanssa. Myös lähes puolen vastaajakunnan eli 33 nuoren (43,4 %) mielestä kahdestaan keskusteleminen oli tärkeää. Työntekijään itseensä liittyviä seikkoja korostui eniten vastauksista tilan lisäksi. 29 nuorta (38,2 %) kokivat miellyttävän persoonan keskustelua edistäväksi. Työntekijän aktiivisuutta oma-aloitteiseen lähestymiseen ja keskustelun aloittamiseen arvostivat 23 nuorta (30,3 %) sekä turvallisuuden tunnetta työntekijän kanssa keskustellessa 21 nuorta (27,6 %).

Lopussa tarkennettiin vielä eniten puhumista helpottavia tekijöitä. Nuorilta tuli erilaisia vastauksia, joista 43 % oli jälleen ”en tiedä”, ”en tiää” tai muuta samaa tarkoittavaa. Työntekijään suoraan kohdistuvia vastauksia olivat: työntekijä tuntee nuoren, on itsekin nuori aikuinen, aito kuunteleminen, työntekijän älykkyys, oma-aloitteisuus eli menee itse puhumaan nuorelle sekä luottamus nuoren ja työntekijän välillä. Muita

vastauksia olivat mm. rauhallinen ympäristö, kahdestaan oleminen, rento meininki sekä kavereiden kanssa oleminen. Yksi vastaus herätti erityistä huomiota sen perusteellisuudella:

Jos hän on jollain tavalla samanhenkinen kanssani, tunnen hänen ymmärtävän minua. Myös se että hän on melko lähellä omaa ikääni auttaa minua uskomaan että hän ymmärtää. Kahdestaan keskustelu tuntuu varmasti alussa kiusalliselta mutta loppujen lopuksi se on helpompaa, mitä kauemmin juttelee, sitä rohkeammin uskaltaa puhua kaikesta (harvoin nuorisotiloilla käyvä nuori).

9 Pohdinta

Aineistosta nousi keskeisiä teemoja, sekä yleisiä tutkimusta koskevia päätelmiä. Päätelmillä tarkoitetaan tutkimuksen luotettavuudesta, yleistettävyydestä sekä kehittämis- ja jatkotutkimusehdotuksista esiin nousseita johtopäätöksiä. Yleisesti aiheena vaikeat asiat ja niistä puhuminen on hyvin laaja-alainen, ja tutkimus nostatti uusia mielenkiintoisia näkökulmia, joita tutkia. Kohderyhmänä nuorilla on omat vaatimuksensa, mikä näkyi tutkimustuloksissa. Asioiden puheeksi ottaminen ja puhumatta jättäminen ovat arkipäiväisiä ilmiöitä, mutta niihin liittyvien tabujen, häpeän, pelon, ennakkoluulojen ja epävarmuuden tutkiminen kulttuurisidonnaisesti on haasteellista, mutta antoisaa. Tuloksia analysoitiin Webropolin eri tulosraporttien pohjalta ns. teemoitetusti. Vastauksista tehtiin raportit sukupuolen, vastauspaikan, sekä käyntitiheyden mukaan. Vastauspaikkaraportissa yhdistettiin myös kaupungin nuorisotilat yhdeksi vertailukohteeksi.

Nuorisolaki (L 27.1.2006/72) tarkentui vuoden 2017 alussa voimaan astuneen lakiuudistuksen myötä, jonka tarkoituksena on myös päivittää nuorisolain tavoitteita. Näillä tarkoitetaan nuorten osallisuuden vahvistamista, nuorten kasvun, itsenäistymisen, yhteisöllisyyden ja harrastamisen tukemista, nuorten yhdenvertaisuuden, tasa-arvon ja oikeuksien toteutumisen edistämistä sekä kasvu- ja elinolojen parantamista. Laissa uudistetaan myös valtion vastuuta koskien nuorisopolitiikka sekä kunnallista nuorisotyötä ja -politiikkaa koskevia säännöksiä. (Korkeila 2016.) Vaikeiden asioiden puheek-

si ottamisen tärkeys nousee esille lain päivitettyjen tavoitteiden saavuttamiseksi, etenkin nuorten kasvun, itsenäistymisen ja yhteisöllisyyden tukemisen osalta.

9.1 Edellytykset nuorisotyöntekijän kanssa puhumiselle

Tutkimuksen tuloksista nousi esiin asioita, jotka nuorten mielestä vaikuttavat työntekijän kanssa puhumiseen. Nämä jakautuivat puhumista helpottaviin ja edistäviin, sekä estäviin ja vaikeuttaviin tekijöihin. Aikaisemmissa kappaleissa on käsitelty vuorovaikutussuhteeseen vaikuttavia tekijöitä, mm. viestinnän muotoja, attribuutiota ja sosiaalisuutta. Aikaisemmin mainittiin myös nuoren kamppailusta puhumisen ja puhumattomuuden välillä etenkin heikkouksien suhteen (ks. s. 27). Tutkimuksen tuloksista pyrittiin löytämään nuorten kokemia edellytyksiä toimivaan dialogiin ja vuorovaikutussuhteeseen nuorisotyöntekijän kanssa.

Kaupunkilaisista 20 % oli sitä mieltä, että puhuminen on helpompaa aktiviteetin lomassa, korpilahtelaisista vain 12 % oli sitä mieltä. Lukujen mukaan siis yleistetysti kaupunkilaiset arvostavat enemmän aktiviteettien lomassa keskustelua vaikeistakin asioista, kun taas korpilahtelaiset eivät välttämättä kaipaa aktiviteetteja puhumisen lomaan niin paljoa. Osa nuorista siis kokee toiminnan puhumista helpottavana tekijänä nuorisotyöntekijän kanssa. Cederlöfin tutkimuksessa tuli esiin, että nuoret ottavatkin asioita helposti puheeksi erilaisen tekemisen yhteydessä. Esimerkiksi television katselun koettiin herättävän nuorissa tarpeen jutella asioista. (2004, 158.) Näissä tilanteissa nuori kokee työntekijän olevan tavoitettavissa ja käytettävissä, eikä koe keskustelua itselleen "kuulustelun" kaltaisena. Cederlöf myös mainitsee läsnäolon ja arvostuksen nousevan tärkeinä tekijöinä työntekijän roolissa (mts. 140). Jutteleminen lisäksi nuoria on osattava myös kuunnella, osana dialogia (ks. s. 21).

Molemmista sukupuolista noin 60 % oli rauhallisen tilan puolella sekä tytöistä 59 % ja pojista vain 25 % kahdenkeskisyyden puolella. Tytöistä puolet pitivät vielä edesauttavana tekijänä mieltymystä työntekijän persoonaan. Nämä voivat olla selitettävissä attribuutio-teorian avulla. Rauhallisessa tilassa sekä kahden kesken jutellessa on nuo-

ren ja aikuisen helpompi tarkkailla sisäisen sekä ulkoisen attribuution toteutumista vastapuolella. Tällä tarkoitetaan sisäisen attribuution eli persoonan, omien arvojen sekä moraalin vaikutusta keskusteltavaan asiaan ja siihen reagointiin, sekä ulkoisen attribuution eli tilan vaikutusta samaiseen reagointiin (ks. s. 17).

Sukupuolien erona nousee yleisesti tyttöjen korostuneempi tarve sekä herkkyys puhumiselle. Kiviniemenkin (2009, 119) mukaan tytöillä puhumisen merkitys selviytymiskeinona korostuu, kun taas pojilla se on enemmän toimintaa sekä asioiden pohdiskelua itsekseen (ks. s. 26). Tämä nousi erityisesti esille kyselyn vastauksista. Avoi-miin osuuksiin tulleet tyttöjen vastaukset olivat kokonaisen lauseen pituisia, lyhyitä ja ytimekkäitä tai parhaimmillaan usean lauseen pituisia, kattavia vastauksia. Pojat taas olivat vastaajina vähemmän aktiivisia ja heistä vastanneet olivat niin tehneet lyhyesti sanalla tai parilla. Myös ainoastaan pojilta tuli kysymysten suhteen epäkorrekteja vastauksia, jotka oli jätettävä huomiotta. On myös luultavaa, että suurella osalla pojista on ollut vastatessa suurempana motiivina arvontaan osallistuminen, kuin rehellisesti ja aidosti vastaaminen.

Niille nuorille, jotka käyvät harvoin nuorisotiloilla, oli vaikea ottaa kantaa kysymyksiin, etenkin väittämiin. He vastasivat niihin usein "en osaa sanoa". Useimmiten harvoin käyvät kokivat, että heidät otetaan vakavasti ja nuorisotyöntekijään voi luottaa. Eniten tämä ryhmä oli kuitenkin samaa mieltä sen kanssa, että heillä ei ole tarvetta puhua asioistaan nuorisotyöntekijän kanssa, yleisestikin kaikista vastanneista tästä samaa mieltä oli 64 % pojista ja 43 % tytöistä. Syitä tähän voi olla monia. Kavereiden ollessa tärkeitä nuorille, ehkä harvoin kävijöiden kaveriporukat viettävät aikaa muualla kuin nuorisotilalla, sekä puhuvat mieluummin keskenään tai vanhempiensa kanssa vaikeista asioista. Tämä selittyy sillä, että hieman alle puolet harvoin kävijöistä kokivat, että kaverin läsnäolo helpottaisi nuorisotyöntekijälle puhumista. Toisaalta heille puhuminen vaikeista asioista voi olla myös hankalaa ja kynnys avautua nuorisotyöntekijälle olla liian suuri. Vuorovaikutussuhteelta edellytetään tunneälytaitoja ja valmiutta kehittää niitä. Puhumista helpottavia tekijöitä ovat vastapuolen tunteminen ja valmius kohdata omat tunteet (ks. s. 15). Harvoin käyville nuorisotilojen vieraus voi vaikuttaa sosiaalisoitumiseen, ja uusi ympäristö ja tilan normit voidaan kokea haasteellisina (ks. s. 18).

Yhdeksi työntekijälle puhumisen estäväksi tekijäksi yli kolmannes kaupunkilaisnuorisista koki pelon siitä, että nuorisotyöntekijä kertoo asioista eteenpäin kolmannelle osapuolelle, kuten viranomaisille tai vanhemmille. Pojista 26 %:lle tämä oli vaikuttavana tekijänä, tytöillä osuus oli vain 19 %. Eräässä aikaisemmassa tutkimuksessa tytöt olivat kokeneet hieman helpommaksi puhua nuorisotyöntekijän sekä muiden aikuisten kanssa kuin pojat (ks. s. 14). Nuorisotyöntekijän ja nuoren välillä vallitsee luottamussuhde, jossa työntekijän on punnittava, mikä on ammatillisuuden rajoissa salassa pidettävää tietoa (ks. s. 23). Normaalisti ohjaajia kuitenkin sitovat mm. lastensuojelulaki ilmoitusvelvollisuuksineen, jolloin jos paljastuu jotain nuoren kasvua ja kehitystä vaarantavaa, on ohjaajan tehtävä nuoresta lastensuojeluilmoitus (L 13.4.2007/417, § 25). Tällöin luottamus saattaa rikkoutua lain ja turvallisuuden nimissä. Mahdollinen lastensuojeluilmoitus tehdään kuitenkin nuoren parasta ajatellen.

9.2 Koetut vaikeat ja helpot puheenaiheet

Vaikeiden asioiden listauksessa tytöt valitsivat yhteensä 250 kohtaa, kun taas pojat ainoastaan 149. Aiemmin mainitusti tytöille vaikeistakin asioista puhuminen saattaa olla yleisempää kuin pojille, joten ehkä he kokemuksen myötä tietävät eri puheenaiheiden vaikeuden. Selvästi vaikeimmat kohdat olivat kattavasti parisuhteeseen liittyvät asiat: rakastuminen, seurustelu, seksuaalisuus, seksi sekä ehkäisy. Näistä seksi ja ehkäisy olivat eniten valittuja. Pojilla valinnat olivat muuten lähes samoja kuin tytöillä, mutta ehkäisy ei ollut niin useasti valittu. Tämän on luultavaa johtuvan siitä, että pojille saatetaan suunnata enemmän ehkäisyyn liittyvää seksuaalikasvatusta, kun taas tytöt saavat kuulla ehkä enemmän huonon ehkäisyn ja suojattomuuden seurauksista, kuten raskaudesta sekä sukupuolitaudeista (ks. s. 53). Hypoteesina tutkimuksessa oli, että seksi on vaikea puheenaihe. Cederlöfin tutkimuksessa nuoret ovatkin maininneet sen heille yhtenä haastavana aiheena (ks. s. 26).

Viikoittain nuorisotiloilla kävijät erottuivat siinä, että he valitsivat hieman harvemmin seksin tai seksuaalisuuden vaikeaksi asiaksi, kuin muut. He ovat ehkä tulleet tutuiksi nuorisotyöntekijöiden kanssa, eivätkä ole välttämättä niin varautuneita edes vai-

keimpien asioiden puheeksi ottamisessa. Tämä voi myös kieliä turvallisista varhaisista kiintymyssuhteista, jolloin nuori on jo vauvaiästä asti oppinut luottamaan aikuisiin (ks. s. 18). Toisaalta nuorisotyöntekijä on voitu kokea turvallisena aikuisena ja mahdollisena korjaavana kokemuksena kiintymyssuhteiden saralla.

Korpilahtelaisista 40 % koki mielenterveyden vaikeaksi aiheeksi, mikä oli paljon suurempi osuus verrattuna kaupunkilaisiin (16,7 %) ja koululaisiin (5 %). Korpilahden osalta tätä voi olla selittämässä alueen etäinen sijainti. Nuoret kokevat pitkien etäisyyksien aiheuttavan syrjäytymistä ja myös vaikuttavan sosiaalisiin verkostoihin ja ystävien tapaamisiin (Myllyniemi 2015, 50-51.) Korpilahdella on muutamia tuhansia asukkaita, joten heistä suuri osa tuntee helposti toisensa. Tämä voi nostaa kynnystä ottaa huolia puheeksi (ks. s. 26). Aikaisemmissa kappaleissa vaikeita asioita avatessa käsiteltiin mm. esille nousutta mielenterveyttä. Mielenterveysongelmien vaikuttaessa nuoreen ja tämän kehitykseen kokonaisvaltaisesti, muokkaa se nuoren koko elämää. Pahaa oloa ja sen vaikutuksia halutaan piilotella, joko nuoren tai jopa vanhempien puolesta, jolloin kynnyksensä siitä puhumiseen nousee ajan myötä koko ajan korkeammaksi (ks. s. 31).

Helppojen asioiden suhteen raporteissa oli hyvin paljon samankaltaisuuksia: vastaukset olivat suurimmilta osin jakautuneet tasaisesti, mutta joukosta nousi selvästi joitakin aktiivisempia vastausryhmiä. Korpilahtelaiset valitsivat helppoja aiheita eniten, ja koululaiset vähiten. Päivittäin ja viikoittain nuorisotiloilla kävijät valitsivat helppoja aiheita myös selkeästi eniten sekä suhteellisen tasaisesti verrattuna muihin. Tytöt olivat valinneet 672 aihetta sekä pojat 261 aihetta. Tyttöjen selkeästi helpoimmat aiheet olivat noin 70 % mielestä koulunkäynti, unelmat, tulevaisuus, opiskelu, uni sekä koti. Pojista reilun kolmanneksen mielestä näitä olivat koti, tulevaisuus, unelmat ja opiskelu. Näin ollen helpoista aiheista ei noussut merkittäviä vertailun kohteita vaikeisiin puheenaiheisiin.

9.3 Seksi vaikeimpana puheenaiheena

Omienkin kokemusten pohjalta länsimaisessa kulttuurissa seksi ja seksuaalisuus ovat yleisesti vaikeahkoja ja välteltyjä puheenaiheita. Nuorten kohdalla kasvaminen lapsesta aikuiseksi ja koetut suuret muutokset etenkin kehossa, voivat olla vaikeasti puheeksi otettavia. Opinnäytetyön aikaisemmassa osiossa seksuaalisuudesta ja seurustelusta (ks. s. 31–32) on keskeisesti jo avattu useampia selittäviä tekijöitä näiden aihealueiden hankaluudesta nuorelle. Seksi on parisuhteessa yksi olennaisimmista asioista ja siten myös nuoria mietityttävä asia. Edellä mainitussa nuorisobarometrissa (ks. s. 30) valtaosa siihen vastanneista nuorista oli sitä mieltä, että seksi on hyväksyttävää ennen avioliiton solmimista. Nuoruusiässä nuorilta löytyy intoa ja kokeilun halukkuutta, mutta osalle nuorista nämä asiat ovat hankalia käsitellä.

Seksi ja seurustelu nousivat vaikeina asioina esille tutkimuksessa kauttaaltaan ja etenkin Korpilahden ja koulun nuorten keskuudessa. Koululaisista 65 % valitsi seksin vaikeaksi aiheeksi. Koulun osalta voi olla aiheellista pohtia, miten seksuaalikasvatus toteutuu Kuokkalan kouluympäristössä. Tähän näkökulmaa antaa Cantell, joka käsittelee kirjassaan kouluympäristön osalta näitä asioita siellä vallitsevien olosuhteiden johdosta. Hän on esittänyt 19-vuotiaan pojan kertomuksen, jossa poika kertoo yläasteella tiedostaneensa kuuluvansa seksuaalivähemmistöön, kuitenkin löytämättä vastauksia omiin mietteisiinsä ja kysymyksiinsä asiaa kohtaan terveystiedon ja biologian oppikirjoista. Näitä asioita käsiteltiin pojan mukaan sangen mustavalkoisella tavalla niissä. Seksuaalivähemmistöön kuuluvana hän ei löytänyt itseään kirjojen sivuilta ja jäi näin yksin omien ajatustensa kanssa. Toisena selittävänä tekijänä Cantell mainitsee myös opettajien roolin näiden asioiden esiin ottamisessa. Opettajat eivät välttämättä koe tarpeellisenä käsitellä näitä asioita koulussa oppitunneillaan. Ne eivät aina sivua jokaisen oppiaineen aihesisältöä, mutta yläasteikäiselle nuorelle opettajan suusta kuultuna nämä asiat voivat merkitä paljon. (Cantell (2010, 208–209.)

Korpilahden nuorille mm. seksi, seksuaalisuus ja ehkäisy vaikuttavat myös olevan vaikeasti esiin otettavia asioita nuorisotyöntekijän kanssa. Lähes 70 % korpelahtelaisista valitsi juuri seksin vaikeimmaksi aiheeksi, kun taas Huhtasuon, Kuokkalan ja Pa-

lokan vastaajista alle 40 % valitsi sen. Oletettavasti ehkä juuri alueen syrjäinen sijainti on selittämässä tätäkin ilmiötä. Nuorten mahdollisuudet käydä näitä asioita läpi ja sisäistää niitä voivat olla hankalasti toteutettavissa. Se joku tärkeä ihminen voi uupua tällaisen nuoren elämästä, jonka kanssa keskustella kaikesta mahdollisesta maan ja taivaan väliltä.

Näkökulmaa seksin roolista nykyajan nuorille antaa myös Twengelin, Shermanin ja Wellsin toteuttama tutkimus. He ovat tutkineet seksin harrastamisen yleisyyttä amerikkalaisten nuorten keskuudessa. Tutkimuksessa asiaa tutkittiin 1980- ja 1990-luvuilla syntyneiden nuorten parissa, verrattuna edelliseen sukupolveen eli 60-luvulla syntyneisiin. Tutkimuksessa kävi ilmi, että yleisestä mielikuvasta poiketen edellinen sukupolvi oli seksuaalisesti aktiivisempi verrattuna 90-luvulla syntyneisiin. Kohde-ryhmät olivat 18–20-vuotiaita. (Twenge, Sherman & Wells, 2016.) Ilmiötä voivat olla selittämässä esimerkiksi nykyajan kiireisyys, moraalikäsitteiden muuttuminen, sekä seksin muuttunut merkitys eri aikakausina eläneille nuorille.

9.4 Kantaottamattomat vastaukset

Kyselyssä osa nuorista vastasi usein ”en tiedä” tai valitsivat vaihtoehdon ”en osaa sanoa”. Yksi vuorovaikutuksellisen viestinnän muodoista on vaikeneminen, joka voisi olla rinnastettavissa kantaottamattomuuteen. Puheenaiheen välttely saattaa vihjata juurikin sen koetusta vaikeudesta (ks. s. 16). Osaltaan asiaa voi olla myös selittämässä välttelevä kiintymyssuhde, jonka myötä omia tunteita ei haluta ilmaista (ks. s. 18). Syynä voi olla myös se, että asiaa ei koeta niin vakavaksi, että siitä pitäisi kertoa (ks. s. 33). Murrosiän tuomat fyysiset ja psyykkiset muutokset voivat osaltaan vaikeuttaa henkilökohtaisista asioista puhumista (ks. s. 29).

Kaupunkilaisista 33 % ei osannut sanoa, kokevatko he itseään tärkeäksi keskustellessaan nuorisotyöntekijän kanssa, sekä saman verran taas koki olevansa tärkeitä. Korpi-lahtelaisista sen sijaan 60 % oli täysin samaa mieltä siinä, että he kokevat keskustelussa itsensä tärkeäksi. Tämä voi selittyä jälleen pienen paikkakunnan eroavaisuudella siinä, että ihmiset tapaavat toisiaan useammin ja tuntevat ehkä paremmin. Yhdes-

sä avoimessa kysymyksessä kysyttiin, että mitä nuoret kokevat saavansa keskustella nuorisotyöntekijän kanssa. Tähän kaupunkilaisista 60 % vastasi “en tiedä” tai “ei mitään”, kun taas korpilahtelaisista samalla tavalla vastasi vain 25 %. Kysymys on saattanut olla nuorille hankala.

Kaikista nuorista noin puolet eivät osanneet ottaa kantaa siihen, ovatko nuorisotyöntekijät hyviä ottamaan asioita puheeksi, tuleeko nuorisotyöntekijän kanssa puhumisesta hyvä mieli, toivovatko he vaikeista asioita puhumisen olevan helpompaa tai voiko kaikkien nuorisotyöntekijöiden kanssa puhua henkilökohtaisista asioista. Ohjaajien vaihtuvuus saattaa olla luomassa epävarmuutta ja luottamuspulaa työntekijöitä kohtaan (Cederlöf 2004, 129). Tämä voi olla osaltaan selittämässä sitä, että nuoret eivät ole osanneet ottaa selkeää kantaa kaikkiin nuorisotyöntekijää koskeviin väittämiin. Osa vastaajista on myös saattanut vastata jokaiseen kohtaan kantaottamattomasti vastaamisen nopeuttamiseksi.

Koulun osalta “en tiedä” vastausten määrä korostui selkeästi vastauksissa miltei poikkeuksetta jokaisessa strukturoidussa kysymyksessä. Koulussa vastanneet nuoret ilmoittivat, että 85 % heistä hyödyntää nuorisopalveluiden palveluita vain harvoin. 65 % heistä vastasi, ettei heillä ole tarvetta puhua asioistaan nuorisotyöntekijän kanssa. On aiheellista olettaa, että nämä nuoret eivät ole hirveästi olleet tekemisissä nuorisotyöntekijöiden kanssa, mahdollisesti edes koulussa. Nuorisopalvelut esittäytyvät heille ehkä sellaisena tahona, josta heille ei ole kertynyt aikaisempia kokemuksia. On myös mahdollista, että heistä osa ei ole ymmärtänyt mitä kaikkea Jyväskylän nuorisopalveluilla tarkoitetaan nuorisotilatoiminnan lisäksi.

9.5 Etsivän työn asiakkaiden tavoitettavuus

Opinnäytetyön yhtenä tutkimusympäristönä toimi Jyväskylän kaupungin nuorisopalveluiden etsivä työ. Käytännössä etsivät ottivat tutkimuksemme puheeksi samalla, kun he palvelivat etsivän työn piiriin kuuluvia nuoria ja pyrkivät näin saamaan osallistujia tutkimukseen. Lopulta kuitenkin kysely ei tavoittanut yhtään nuorta etsivästä

työstä. Tätä saattaa olla selittämässä muutamakin tekijä. Etsivässä työssä työtilanne oli kyselytutkimuksen julkaisuhetkellä sangen kiireinen, ja he olivat alkamassa toteuttamaan nuorille omaa laadullista kyselyään. Myös kaksi työntekijää oli vaihtunut juuri syksyn aikana. (Jousmäki 2016.) Anu Kokki (2016) mainitsi etsivästä työstä, että työn piirissä olevia nuoria on toisinaan vaikea saada osallistumaan mihinkään muuhun heille ylimääräiseksi kokemaansa asiaan. Tämä etenkin, jos nuorten kanssa on tarkoitus jo osallistua muihinkin toteutettaviin kyselyihin. On siis nähtävissä, että olosuhteet, vaativa kohderyhmänsä sekä tutkimuksen hankala ajankohta olivat osittain vaikuttamassa etsivän työn osalta nuorten tavoittamattomuuteen.

9.6 Eettisiä näkökulmia liittyen opinnäytetyöhön

Tutkimusta tehtäessä pyrittiin noudattamaan hyviä tieteellisiä käytänteitä, kuten rehellisyyttä, muiden tutkijoiden kunnioittamista oikeaoppisilla viittauksilla, ajoissa hankitulla tutkimusluvalla ja tutkimusaineiston turvallisella säilyttämisellä, sekä hävittämisellä (Hyvä tieteellinen käytäntö, 2014). Kyselyn alussa (liite 1.) oli kerrottu vastaajille mm. tutkimuksen tarkoituksesta, aineiston olevan vain opinnäytetyötä tekevien saatavilla, sekä heidän osallistumisensa olevan täysin vapaaehtoista. Kyselyn vastaukset tallentuivat Webropol -ohjelmaan, joka on kyselyn tekijöiden salasanon takana. Analyysia varten muodostetut eri raportit tulostettiin vain yksinä kappaleina, ja käytön jälkeen ne luovutettiin toimeksiantajalle.

Hirsjärven ja muiden (2009, 25) mukaan ihmisarvon kunnioittaminen on tutkimuksessa yksi tärkeimpiä lähtökohtia. Tätä pyrittiin noudattamaan painottamalla vapaaehtoisuutta jo suullisesti kyselyä esiteltäessä nuorisotiloilla, ennen kuin nuoret pääsivät siihen vastaamaan. Toki palkinnot voidaan nähdä erään asteisena suostutteluna, mutta puheessa pyrittiin välttämään houkuttelua sekä suostuttelua, ja vastaamattomuudenkin hyväksymistä.

Muille kuin tutkimuksen tekijöille tulosten ei pitäisi olla tunnistettavia, mutta tarkemmin eri raportteja tutkittaessa, olivat jotkut vastaajista tunnistettavissa eri paik-

koihin, käyntitiheyksiin sekä sukupuoliin perustietojen mukaan. Nämä havainnot olivat myös helppoja sen takia, että nuorisotiloilla oltiin läsnä vastaushetkillä, joten joidenkin nuorten käytöksen ja olemuksen perusteella saatettiin pystyä erottamaan hänen vastauksensa muiden joukosta. Nämä yksittäistapaukset eivät kuitenkaan tuoneet esille mitään tutkimukselle merkityksellistä tai sitä haittaavaa. Yleisesti kyselyn vastauksista ei pystynyt muuten erottelemaan yksittäisiä vastaajia.

9.7 Tutkimuksen luotettavuus ja yleistettävyys

Pohdittaessa tutkimuksen reliabiliuttia eli toistettavuutta on todennäköistä, että samat vaikeat aiheet tulisivat uudelleen valituiksi muissakin tutkimuksissa. Varsinkin tutkittaessa juuri nuorisotiloilla käyviä 13–15-vuotiaita tyttöjä sekä poikia, joista muodostui yleistettynä tämän tutkimuksen suurin vastaajaryhmä. Vastaajista lähes 80 % oli 13–15-vuotiaita, ja tyttöjä oli noin 54 %, poikia 46 %. Kaikki jakaumat eivät kuitenkaan olleet tasaisia, esimerkiksi käyntitiheydessä oli eroja nuorisotilojen välillä, ja tarkasteltaessa esimerkiksi usein kävijöitä, tarkasteltiin näin suurelta osin vain tietyn paikan vastaajia. Tulosten stabiliteetti eli pysyvyys, ei ole välttämättä niin varmaa, sillä ne saattavat muuttua ajan myötä, mutta tietyt asiat tullaan ehkä murrosiässä aina kokemaan vaikeiksi puheenaiheiksi.

Validiudeltaan tutkimuksessa tuli esiin paljon juuri sellaisia asioita, mitä haluttiinkin tietää. Kuitenkin ”en tiedä” vastausten määrä oli suuri, ja mahdollisesti monet nuoret eivät keskittyneet kyselyyn, tai valitsivat tarkoituksella eniten ”en osaa sanoa” kohtia. Tämä oli huomattavissa etenkin koululaisten vastauksissa. Monet heistä eivät todennäköisesti olleet nuorisotiloilla kävijöitä, eivätkä ehkä ymmärtäneet nuorisopalveluiden asiakas -termiä, tai eivät olleet jutelleet nuorisotyöntekijän kanssa edes kouluympäristössä. Näiden vastausten suuri määrä saattoi viedä luotettavuutta tutkimukselta.

Pieni otanta, alle 100 vastausta, ei anna yleistettäviä vastauksia vaikeiden asioiden puheeksi otettavuuteen, eli ulkoiselta validiudeltaan tutkimus ei välttämättä ole ko-

vin pätevä. Sukupuolten väliset erot sekä paikkakohtaiset erot olivat kuitenkin vertailukelpoisia samansuuruisten vastaajamääriensä ansiosta, ja vertailu toi esiin eroja. Voidaan siis sanoa, että tyttöjen ja poikien sekä kaupunkilaisten ja korpilahtelaisten kokemuksilla vaikeiden asioiden puheeksi ottamisessa on eroja. Tutkimuksen kvalitatiiviset osuudet eli avoimet kysymykset tuottivat muutamia pitkiä ja perusteltuja vastauksia, mikä kuvaa osan vastaajista olleen kiinnostuneita aiheesta. Samalla osa vastauksista kuitenkin osoitti vahvasti myös sen, että kaikki vastaajat eivät kokeneet aihetta kiinnostavana.

Käytäessä kaikilla nuorisotiloilla paikan päällä, koettu sen hetkinen ilmapiiri vaihteli kaikissa paikoissa. Kyselyn tekohetki saattoi siis vaikuttaa sekä osallistuviin nuoriin että myös mielialaan ja kiireen tunteeseen. Esimerkiksi ensimmäisellä käynnillä Huh-tasuolla, kyselyn esittelyyn ei oltu vielä totuttu ja myöhästymisien takia nuorille jäi vastaamiseen suhteellisen vähän aikaa. Palokassa taas ajallisesti käytiin muista paikoista poiketen hyvin myöhään illalla viikonloppuna. Korpilahdella kyselyn tekemiseen oli ehkä varauduttu eniten, sillä nuorten harrasteryhmä jäi odottamaan ja vastaamaan juuri tutkimusta varten. Nämä kaikki asiat vaikuttivat osaltaan vastauksiin, niiden määrään ja tarkkuuteen.

Tutkimuksen onnistuneisuutta ajatellen monia asioita oltaisiin voitu tehdä toisin, mikä olisi saattanut helpottaa työn etenevyyttä, etenkin aineiston analyysiä. Kysely olisi voinut olla hieman lyhyempi ja tiiviimpi, ehkä täysin strukturoitu tai täysin avoin. SPSS:ää ja ristiintaulukointia harkittiin myös analyysimenetelminä, mutta etenkin vastaajien vähäisyyden takia niitä ei päädytty käyttämään. Toisaalta pelkkä nuorten haastattelu tutkimuksen teemasta olisi voinut tuoda kuvailevasti täsmällisempiä ajatuksia suoraan nuorilta, sekä vähentää mahdollisia ”en tiedä” tai ”en osaa sanoa” vastauksia. Myös itse tutkimuksesta nousi, että menetelmien ja käytänteiden tarkastelu jäi hieman enemmän taka-alalle kuin tavoitteena oli, mutta se on omana aiheenaan mahdolliselle jatkotutkimukselle.

10 Kehittämisen- sekä jatkotutkimusehdotuksia

Tutkimuksessa selvisi, että nuoret haluaisivat työntekijän lähestyvän heitä ensin, jotta vaikeat asiat olisi helpompi ottaa puheeksi. Tätä kynnystä olisi hyvä vielä madaltaa Jyväskylän kaupungin nuorisopalveluissa, jotta nuoret uskaltautuisivat itsekään puhumaan työntekijälle oma-aloitteisesti. Tuloksista selvisi myös nuorilla olevan elämässään joku turvallinen aikuinen kenelle puhua, vaikka se ei olisikaan nuorisotyöntekijä. On silti luultavasti nuoria, joille työntekijä voi olla se ainoa turvallinen ja tasapainoinen aikuinen kenelle uskoutua omista asioista, etenkin päivittäin tai viikoittain nuorisotiloilla kävijöiden joukossa. Tähän olisi hyvä panostaa nuorisopalveluiden työssä, ellei sitä ole jo otettu tarkemmin huomioon.

Tähän liittyen väittämässä oli kohta: ”Toivon, että voisin puhua helpommin vaikeista asioista”. Puolet nuorista ei osannut ottaa tähän kantaa, kun taas noin 30 % oli samaa mieltä väittämän kanssa. Tämän pohjalta nousi ajatus vaikeista asioista puhumisen kynnyksen madaltamiseksi. Vaikka tutkimus koskee vain Jyväskylän kaupungin nuorisopalveluita, olisi tässä varmasti kehityskohde lähes kaikkialle Suomeen. Työntekijöiden avoimuus, vastaanottavuus sekä lähestyttävyydet ovat avainasemassa tämän kynnyksen madaltamisessa. Myös esimerkiksi vaikeiden asioiden teemoihin liittyviä ”teemailtoja” tai illan aikana toteutettavia pieniä tapahtumia voisi lisätä, joissa asia otettaisiin esille nuorille helposti lähestyttävällä tavalla. Näitä voisivat olla esimerkiksi tietovisat, jolloin kyseisen aiheen asiantuntija tulisi mukaan toimintaan.

Raha-automaattiyhdistys on rahoittanut Dementiayhdistys ry:n ja Etelä-Pohjanmaan muistiyhdistys ry:n yhteistyössä tekemät ”Näe minut” - seksuaalisuuden puheeksi ottamisen kortit osana Seksuaalinen hyvinvointi etenevissä muistisairauksissa hanketta. Tällöin hoitohenkilökunta koki, ettei heillä ollut keinoja ottaa seksuaalisuutta puheeksi asiakkaiden kanssa. Kortit syntyivät myös osana samannimistä opinnäytetyötä, jossa niitä testattiin. (Seksuaalisuuden puheeksi ottamisen kortit, 2014). Tällaiset kortit voisivat olla myös nuorisotyöntekijöiden käytössä, sillä tutkimuksessa nousi vahvasti koetuiksi vaikeiksi asioiksi seksi, ja muut siihen liittyvät asiat.

Nuorisotiloilla olisi myös hyvä ottaa huomioon ympäristö, eli kuinka paljon tila antaa mahdollisuuksia nuoren ja työntekijän rauhassa keskustelemiseen muualla kuin toimistossa. Kokemusten pohjalta voidaan todeta toimistossa juttelun assosioituvan vahvasti nuhteluun tai "saarnaan". Toki tätäkin leimaa olisi hyvä kitkeä pois, mikäli nuorisotilalla ei ole mahdollisuutta muuten avaran tilan puitteissa jutella rauhassa sivummalla.

Koulunuorisotyöntekijän toivottaisiin olevan jossain määrin tunnetumpi ja lähestyttävämpi nuorille osana heidän koulunkäyntiään. Kolmannes koululaisista vastasi, että samaa sukupuolta olevan nuorisotyöntekijän kanssa olisi helpompi puhua. 65 % heistä ei kuitenkaan koe tarvetta edes puhua nuorisotyöntekijän kanssa. 40 % heistä vastasi, että puhuvat jonkun kanssa henkilökohtaisista asioista, mutta 10 % koki, ettei heillä ehkä ole ketään kelle puhua. Etenkin näiden mahdollisesti hieman ujojen vastanneiden kesken olisi toivottavaa, että lähestyminen tulisi koulussa nuorisotyöntekijän toimesta. Koulunuorisotyön yhtenä keskeisenä tavoitteena onkin tavoittaa myös ne nuoret, joita nuorisotyön kenttä ei muuten tavoita (Kiilakoski 2014, 64). Lähes kolmannes koululaisista koki, että nuorisotyöntekijän kanssa ei voi puhua, sillä hän ei tunne nuorta. Saman verran vastasi, että puhuminen pelottaa. Puolet heistä kuitenkin kokivat, että etenkin tulevaisuudesta on helppo puhua nuorisotyöntekijän kanssa, mikä on positiivista.

Erilainen toiminta nuorten keskuudessa esimerkiksi pelaamisen hengessä koettiin tutkimuksessa osittain helpottavana tekijänä nuorisotyöntekijän kanssa puhuttaessa. Tätä mieltä oli 15 % nuorista, kun taas 45 % ei osannut esittää varmaa kantaa asiaan. Jyväskylän kaupungin nuorisopalveluilla käynnissä oleva GameONjkl -pelihanke keskittyy nuorten parissa toteutettavaan pelitoimintaan. Hanketoimintaa pyritään integroimaan osaksi nuorisopalveluiden toimintaa, korostaen myös pelikasvatuksellisuutta yhtenä nuorisotyöllisenä menetelmänä. Hankkeen olemassaolo ja sen myötä digitaalisen nuorisotyön arkipäiväistyminen osana Jyväskylän kaupungin nuorisopalveluiden toimintaa on hyvä pitää mielessä tärkeinä seikkoina nyt esiin tulleita tutkimustuloksia tarkasteltaessa.

Työstettäessä opinnäytetyötä, esiin nousi muutamia jatkotutkimusehdotuksia esimerkiksi tuleville opinnäytetöille. Nuorisotyöntekijöiden näkemykset koskien vaikeiden asioiden puheeksi ottamista ja mahdollisia helpottavia menetelmiä voisi olla kiinnostava aihe. Nuorisotilojen ilmapiirin ja tilan merkitys puhumisessa ja viihtyvyydessä nousi myös kyselyn tuloksista. Kuinka paljon nuorisotiloilla olo mahdollistaa keskustelua nuorisotyöntekijöiden kanssa kahdestaan? Kuinka paljon tälle olisi tarvetta? Vaikeita asioita ottaa puheeksi voitaisiin myös vertailla enemmän eri ikäryhmien, paikkakuntien tai etnisten taustojen vaikuttavuuden kesken.

Lähteet

- Ahava, I. 2013. Ehkäisevä mielenterveystyö mielenterveysyhdistyksen toiminnassa – kohderyhmänä nuoret aikuiset. Opinnäytetyö. Rovaniemen ammattikorkeakoulu, terveys- ja liikunta-ala, hoitotyön koulutusohjelma. Viitattu 8.11.2016.
<https://www.theseus.fi/handle/10024/56365>.
- Antola, K. 2011. Vuorovaikutuksen kehittäminen verkko-oppimisessa. Kokemuksia ja havaintoja ammattikorkeakouluopetuksesta. Opinnäytetyö. Hämeen ammattikorkeakoulu, ammatillinen opettajankoulutus. Viitattu 9.5.2016.
<https://www.theseus.fi/handle/10024/34144>.
- Burakoff, K. 2009. Toimiva vuorovaikutus. Tietoa vuorovaikutuksesta. Papunet.net. Viitattu 14.11.2016.
http://papunet.net/tietoa/fileadmin/muut/vuorovaikutus/Vuorovaikutus_110609.pdf.
- Cederlöf, P. 2004. Nuorisotyö ja sen haasteet pienissä kunnissa. Nuorisotutkimusverkosto / Nuorisotutkimusseura, julkaisuja 45. Humanistinen ammattikorkeakoulu - HUMAK. Sarja E: yhteisjulkaisut 1/2004. Helsinki: Nuorisotutkimusseura.
- Eriksson, E. & Arnkil, T.E. 2009. Huoli puheeksi. Opas varhaisista dialogeista. Sosiaali- ja terveysalan tutkimus- ja kehittämiskeskus. Oppaita 60. 8. painos. Helsinki: Stakes.
- Etsivä työ. 2016. Jyväskylän kaupunki. Nuorisopalvelut. Viitattu 17.10.2016.
<http://www.jyvaskyla.fi/etsivatyo>.
- Fagerlund, M. & Ellonen, N. 2014. Perheessä koettu väkivalta. Teoksessa Lasten ja nuorten väkivaltakokemukset 2013: Lapsiuhritutkimuksen tuloksia. Poliisiammattikorkeakoulun raportteja 110. Tampere: Poliisiammattikorkeakoulu.
- Fagerlund, M. & Kääriäinen, J. 2014. Väkivalta rikoksena ja ikätovereiden välillä. Teoksessa Lasten ja nuorten väkivaltakokemukset 2013: Lapsiuhritutkimuksen tuloksia. Poliisiammattikorkeakoulun raportteja 110. Tampere: Poliisiammattikorkeakoulu.
- Gravelle, K. & Gravelle, J. 1996. Mitä tytöt eivät rohkene kysyä... mutta haluaisivat tietää! Juva: Werner Söderström.
- Gravelle, K. 1998. Mitä pojat eivät rohkene kysyä... mutta haluaisivat tietää! Juva: Werner Söderström.
- Haapala, J. 2012. ”EI SAA NIINKU VALISTAA LIIKAA” – nuorten näkemyksiä hyvästä ohjauksesta sekä ohjaajan roolista ja merkityksestä nuorisotalolla. Opinnäytetyö, AMK. Pohjois-Karjalan ammattikorkeakoulu, Sosiaalialan koulutusohjelma. Viitattu 8.11.2016.
<https://www.theseus.fi/handle/10024/50188>.

Heiskanen, L. & Kontula, O. 2017. Parisuhde puheeksi neuvolatyössä. Väestöliitto. Viitattu 28.1.2017.

<http://www.vaestoliitto.fi/parisuhde/nettikurssit/parisuhde-puheeksi-neuvolatyossa/>.

Hirsjärvi, S., Remes, P. & Sajavaara, P. 2009. Tutki ja kirjoita. 15–16 painos. Helsinki: Tammi.

Honkonen, T. 2016. Mitä on eettisyys nuorisotyön arjessa? Nuorisotyö-lehti. 3/2016. 70. vuosikerta.

Hyvä osallistuja. N.d. Ota puheeksi alkoholi. A-klinikkasäätiö. Viitattu 28.1.2017.

<http://www.otapuheeksi.fi/>.

Hyvä tieteellinen käytäntö. 2014. Tutkimuseettinen neuvottelukunta. Viitattu

24.1.2017. <http://www.tenk.fi/fi/htk-ohje/hyva-tieteellinen-kaytanta>.

Impiö, P. 2013. Kun yössä yksin vaeltaa - näkökohtia nuoruusikäisen masennukseen. Teoksessa Haavoittava nuoruus. Nuorisopsykoterapian erityiskysymyksiä 14. Helsinki: Nuorisopsykoterapiasäätiö.

Itäpuisto, M. 2011. Rahapeliongelmiin tunnistaminen, puheeksiotto ja pelaajan auttaminen. Opas. Kuopio: Pelissä-hanke. Viitattu 28.1.2017.

http://www.sovatek.fi/liitteet/Rahapeliongelmiin_tunnistaminen_puheeksiotto_ja_pelaajan_auttaminen.pdf.

Järvensivu, M. 2007. Lapset lomaketutkimuksen vastaajina. Tilastokeskus. Viitattu

13.04.2016. http://www.stat.fi/artikkelit/2007/art_2007-04-12_002.html?s=0.

Kananen, J. 2008. Kvantti. Kvantitatiivinen tutkimus alusta loppuun. Jyväskylän ammattikorkeakoulun julkaisuja 89. Jyväskylä: Jyväskylän ammattikorkeakoulu.

Kananen, J. 2015. Opinnäytetyön kirjoittajan opas. Näin kirjoitat opinnäytetyön tai pro gradun alusta loppuun. Jyväskylän ammattikorkeakoulun julkaisuja 202. Jyväskylä: Jyväskylän ammattikorkeakoulu.

Karvonen, R. 2009. Mun on paha olla – Näkökulmia lasten ja nuorten psyykkiseen hyvinvointiin. Jyväskylä: PS-kustannus.

Kauppila, E., Lahtinen, M. & Tanska, E. 2009. Nuoren aikuisen masennuksen synty ja masennuksen vaikutus nuoren elämään. Opinnäytetyö. Turun ammattikorkeakoulu, hoitotyön koulutusohjelma. Viitattu 8.11.2016.

<https://www.theseus.fi/handle/10024/5460>.

Kiilakoski, T. 2014. Koulu on enemmän. Nuorisotyön ja koulun yhteistyön käytännöt, mahdollisuudet ja ongelmat. Nuorisotutkimusverkosto/Nuorisotutkimusseura, julkaisuja 155. 2. painos. Helsinki: Nuorisotutkimusseura.

Kiiskinen, S. 2008. Tila haltuun!: kurkistus nuorten maailmaan ja nuorisotiloihin. Opinnäytetyö, AMK. Jyväskylän ammattikorkeakoulu, sosiaalialan koulutusohjelma. Viitattu 8.11.2016.

<https://www.theseus.fi/handle/10024/17825>.

Kinnunen, V. 2015. Nuorisotyön monet tehtävät. Teoksessa Miksi nuorisotyötä tehdään? Tietokirja nuorisotyön opetussuunnitelmasta. Humanistinen ammattikorkeakoulu julkaisuja 5. Nuorisotutkimusverkosto/Nuorisotutkimusseura, julkaisuja 169. Helsinki: Humanistinen ammattikorkeakoulu.

Kiviniemi, L. 2009. Nuorten omat kokemukset psyykkisestä pahoinvoinnista ja paranemisesta. Teoksessa Mun on paha olla - Näkökulmia lasten ja nuorten psyykkiseen hyvinvointiin. Juva: PS-kustannus.

Kokko, A. 2015. Nuorten syömishäiriöiden tunnistaminen ja puheeksiotto: terveydenhoitajien kokemuksia. Opinnäytetyö, AMK. Savonia-ammattikorkeakoulu, hoitotyön koulutusohjelma. Viitattu 8.11.2016.

<https://www.theseus.fi/handle/10024/99975>.

Kontkanen, W. 2014. Friend or Foe?: How Youth Experience the Presence of the Online Youth Workers in a Web Youth House's Discussion Forum. Opinnäytetyö, AMK. Metropolia Ammattikorkeakoulu, social services (in English). Viitattu 11.11.2016.

<https://www.theseus.fi/handle/10024/82007>.

Korkeila, S-L. 2016. Nuorisolain uudistaminen. Eduskunta. Viitattu 21.11.2016.

https://www.eduskunta.fi/FI/tietoeduskunnasta/kirjasto/aineistot/kotimainen_oikeus/LATI/Sivut/nuorisolain-uudistaminen.aspx.

Koskiniemi, S. 2011. NUORISOTILOJEN MERKITYS NUOREN SOSIAALISILLE SUHTEILLE. Opinnäytetyö, AMK. Vaasan ammattikorkeakoulu, sosiaalialan koulutusohjelma. Viitattu 8.11.2016.

<https://www.theseus.fi/handle/10024/36799>.

Koulunuorisotyö. 2016. Jyväskylän kaupunki. Opetus. Viitattu 19.10.2016.

<http://www.jyvaskyla.fi/opetus/perusopetus/koulunuorisotyö>.

Kuosmanen, R. 2010. Nuorisopalvelut. Esitys nuorisopalveluverkosta. Jyväskylän kaupungin nuorisopalvelujen verkkoselvitys. Viitattu 21.11.2016.

http://www.jkl.fi/instancedata/prime_product_julkaisu/jyvaskyla/embeds/jyvaskyla_wwwstructure/78190_Nuorisopalveluverkko_2010_loppuraportti_liitteinen.pdf.

Kurki, A. 2015. KUNNALLISTEN NUORISOTYÖNTEKIJÖIDEN NÄKEMYKSIÄ TÄMÄN PÄIVÄN NUORISTA. "Sulla pitää olla itellään aika hyvät pelimerkit, et sä pysyt tomosessa menossa mukana". Pro gradu - tutkielma. Tampereen yliopisto, Yhteiskunta- ja kulttuuritieteiden yksikkö, Nuorisotyö ja nuorisotutkimus. Viitattu 11.11.2016.

<https://tampub.uta.fi/bitstream/handle/10024/98264/GRADU-1449845297.pdf?sequence=1>.

L 26.5.1989/503. Yhdistyslaki. Valtion säädöstietopankki Finlex. Ajantasainen lainsäädäntö. Viitattu 16.11.2016.

<http://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/1989/19890503>.

L 26.11.1993/1054. Kirkkolaki. Valtion säädöstietopankki Finlex. Ajantasainen lainsäädäntö. Viitattu 16.11.2016.

<http://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/1993/19931054>.

L 17.3.1995/365. Kuntalaki. Valtion säädöstietopankki Finlex. Ajantasainen lainsäädäntö. Viitattu 16.11.2016.

<http://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/1995/19950365>.

L 11.6.1999/731. Suomen perustuslaki. Valtion säädöstietopankki Finlex. Ajantasainen lainsäädäntö. Viitattu 16.11.2016.

<http://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/1999/19990731>.

L 27.1.2006/72. Nuorisolaki. Valtion säädöstietopankki Finlex. Ajantasainen lainsäädäntö. Viitattu 7.4.2016.

<http://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2006/20060072>.

L 13.4.2007/417. Lastensuojelulaki. Valtion säädöstietopankki Finlex. Ajantasainen lainsäädäntö. Viitattu 16.11.2016.

<http://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2007/20070417>.

Laakkonen, M. 2007. Nuori tarvitsee hoivaa. Teoksessa Helposti särkyvää - Nuoren kasvun turvaaminen. Helsinki: Kirjapaja.

Laine, K. 1997. Sosiaalinen havaitseminen. Teoksessa Minä ja muut - Kasvaminen sosiaaliseen vuorovaikutukseen. Helsinki: Kustannusosakeyhtiö Otava.

Launonen, K. 2009. Varhainen vuorovaikutus. Tietoa vuorovaikutuksesta. Papunet.net. Viitattu 14.11.16.

http://papunet.net/tietoa/fileadmin/muut/vuorovaikutus/Vuorovaikutus_110609.pdf.

Lehikoski, A., Zotow, S. & Ojala, S. 2012. Etsivässä työssä. Helsinki: LK-kirjat / Lasten Keskus.

Lämsä, A. 2009. Yhteiskunnan muutos ja elämän riskit, Lasten ja nuorten suhde kouluun, Kiusaamisen muodot ja ulottuvuudet. Teoksessa Mun on paha olla - Näkökulmia lasten ja nuorten psyykkiseen hyvinvointiin. Juva: PS-kustannus.

Lämsä, A., Kiviniemi, L. & Pönkkö, M. 2009. Kiusatun leima ja itsetuhoinen elämäntapa. Teoksessa Mun on paha olla - Näkökulmia lasten ja nuorten psyykkiseen hyvinvointiin. Juva: PS-kustannus.

McLeod, S. 2012. Attribution Theory - Simply Psychology. Viitattu 11.11.16.

<http://www.simplypsychology.org/attribution-theory.html>.

Meklin, R. & Sewell, A. 2012. Matkalla naiseksi: Opaslehtinen seksuaaliterveydestä 12–16-vuotiaille nuorille naisille. Opinnäytetyö, AMK. Tampereen ammattikorkeakoulu, hoitotyön koulutusohjelma. Viitattu 8.11.2016.

<http://www.theseus.fi/handle/10024/50733>.

Merilä J, 2016. Kuinka kohdata sureva ihminen? Talentia-lehti. Sosiaalialan korkeakoulutettujen ammattijärjestö Talentia ry. Tammi 29. 2016. Viitattu 13.4.2016.

<http://www.talentia-lehti.fi/kun-sanat-takertuvat-kurkkuun-kuinka-kohdata-su-reva-ihminen/>.

Mopo. N.d. Liikunnan puheeksi ottamisen työkalu. Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus. Euroopan unioni. Euroopan sosiaalirahasto. Viitattu 28.1.2017.

<http://www.odl.fi/odl/wp-content/uploads/2015/04/LiikunnanPuheeksiottaminen.pdf>.

Myllyniemi, S. 2006. Uskon asia. Nuorisobarometri 2006. Nuorisosiain neuvottelukunta, julkaisuja 34. Nuorisotutkimusverkosto. Helsinki: Nuorisotutkimusseura, julkaisuja 67. Opetusministeriö.

Myllyniemi, S. 2009. Aika vapaalla. Nuorten vapaa-aikatutkimus. Nuora. Nuorisosiain neuvottelukunta, julkaisuja 40. Nuorisotutkimusverkosto. Helsinki: Nuorisotutkimusseura, julkaisuja 92. Opetusministeriö.

Myllyniemi, S. 2015. Ihmisarvoinen nuoruus. Nuorisobarometri 2014. Nuorisosiain neuvottelukunnan julkaisuja, nro 51. Helsinki: Nuorisotutkimusseura.

Mönkkönen, K. 2007. Vuorovaikutus – Dialoginen asiakastyö. Helsinki: Edita Publishing.

Nieminen, J. 2007. Vastavoiman hahmo – Nuorisotyön yleiset tehtävät, oppimisympäristöt ja eetos. Teoksessa Nuorisotyötä on tehtävä. Menetelmien perustat, rajat ja mahdollisuudet. Nuorisotutkimusverkosto/Nuorisotutkimusseura, julkaisuja 76. Helsinki: Nuorisotutkimusseura.

Nuorisotilat. 2016. Jyväskylän kaupunki. Nuorisopalvelut. Viitattu 17.10.2016.

<http://www.jyvaskyla.fi/nuoriso/alue>.

Nuorisotyö. 2010. Suomen nuorisoyhteistyö - Allianssi. Nuorisotyön valtakunnallinen palvelu- ja vaikuttajajärjestö. Viitattu 15.11.2016.

<http://www.alli.fi/edunvalvonta/nuorisotyö/>.

Nuorisotyö. 2016. Terveiden ja hyvinvoinnin laitos. Viitattu 17.8.2016.

<https://www.thl.fi/fi/web/lapset-nuoret-ja-perheet/peruspalvelut/nuoret-ja-palvelut/nuorisotyö>.

Nurmiraanta, H. Leppämäki, P. Horppu, S. 2011. Kehityspsykologiaa lapsuudesta vanhuuteen. Helsinki: Kirjapaja.

Nyqvist, L. 2007. Nuoret väkivallan silmässä. Teoksessa Helposti särkyvää. Nuoren kasvun turvaaminen. Helsinki: Kirjapaja.

Oinas, N. & Yrttiaho, H. 2013. Ammattiopisto-opiskelijoiden päihteidenkäytön puheeksiotto: Ammattihenkilöiden kokemuksia puheeksioton prosessista. Opinnäytetyö, AMK. Oulun seudun ammattikorkeakoulu, sosiaalialan koulutusohjelma. Viitattu 8.11.2016.

<https://www.theseus.fi/handle/10024/55556>.

Ojanen, M. 2014. Positiivinen vuorovaikutus. Teoksessa Positiivinen psykologia. Helsinki: Edita.

Peltola, M. 2014. Väkivallasta kertominen. Teoksessa Lasten ja nuorten väkivaltakokemukset 2013: Lapsiuhritutkimuksen tuloksia. Poliisiammattikorkeakoulun raportteja 110. Tampere: Poliisiammattikorkeakoulu.

Pratley, E. 2011. Defining 'youth'. Teoksessa 'Youth': victim, troublemaker or peace-builder? Constructions of youth-in-conflict in United Nations and World Bank youth policies. A thesis submitted in partial fulfilment of the requirements for the Masters of International Relations (MIR) degree. Victoria University of Wellington. School of History, Philosophy, Political Science and International Relations. Viitattu 27.11.2016.

<http://researcharchive.vuw.ac.nz/handle/10063/1847>.

Poikittaistutkimus. 2015. Koppa. Jyväskylän yliopisto. Viitattu 12.12.2016.

<https://koppa.jyu.fi/avoimet/hum/menetelmapolkuja/menetelmapolku/tutkimusstrategiat/poikittaistutkimus>.

Pulkkinen, S. & Kanervio, P. 2014. Nuorten elämismailma. Teoksessa Huuto! Juva: PS-kustannus.

Rauas, M. 2014. Nuorisotyön ammattieettinen ohjeistus. Teoksessa Pieniä tekoja, suuria asioita. Nuorisotyön eettinen näkökulma. Verkko Sarja B. Projektiraportit ja selvitykset 31. Helsinki: Humanistinen ammattikorkeakoulu. Viitattu 16.11.2016.

[http://www.humak.fi/wp-](http://www.humak.fi/wp-content/uploads/2014/10/julkaisu_humak_pienia_tekoja_suuria_asiota_web_1m.pdf)
[con-](http://www.humak.fi/wp-content/uploads/2014/10/julkaisu_humak_pienia_tekoja_suuria_asiota_web_1m.pdf)

[tent/uploads/2014/10/julkaisu_humak_pienia_tekoja_suuria_asiota_web_1m.pdf](http://www.humak.fi/wp-content/uploads/2014/10/julkaisu_humak_pienia_tekoja_suuria_asiota_web_1m.pdf).

Ruusunen, H. 2015. "Kun on se läheisten tuki ja se turva siinä, niin sitten on itellään hyvä olla. Ja sitten, kun niillä on hyvä olla, niin sitten se on vielä helpompaa.": nuorten aikuisten hyvinvointi heidän kuvaamana. Opinnäytetyö, AMK. Lahden ammattikorkeakoulu, sosiaalialan koulutusohjelma. Viitattu 8.11.2016.

<https://www.theseus.fi/handle/10024/89122>.

Saarikallio, A. 2012. Nuorten sosiaalisen syrjäytymisen ennaltaehkäisy: Pelaavien nuorten seikkailuryhmä. Opinnäytetyö, AMK. Laurea-ammattikorkeakoulu, hoitotyön koulutusohjelma. Viitattu 8.11.2016.

<https://www.theseus.fi/handle/10024/44602>.

Saikkonen, M. 2016. "Hymähdin väärässä kohdassa, eikä nuori koskaan palannut" - nuorisolääkäri Elina Hermanson neuvoo, miten teinille puhutaan oikein. HS Helsingin Sanomat. Sanoma company. 10.3.2016. Viitattu 13.4.2016.
<http://www.hs.fi/elama/a1457499050042>.

Santanen, L. & Nieminen, K. 2013. Sosiaalinen vahvistaminen avoimessa nuorisotilatyössä. Opinnäytetyö, AMK. Humanistinen ammattikorkeakoulu, kansalaistoiminnan ja nuorisotyön koulutusohjelma. Viitattu 8.11.2016.
<http://www.theseus.fi/handle/10024/65451>.

Sinkkonen, J. 2004. Kiintymyssuhdeteoria – tutkimuslöydöksistä käytännön sovelluksiin. Lääketieteellinen aikakauskirja Duodecim. Viitattu 8.11.2016.
http://www.duodecimlehti.fi/web/guest/uusinnumero;jsessionid=CE73F711F5EACC11706CD773CA2FF2DC?p_p_id=Article_WAR_DL6_Articleportlet&_Article_WAR_DL6_Articleportlet_viewType=viewArticle&_Article_WAR_DL6_Articleportlet_tunnus=duo94437.

Sivistyksen toimiala. 2016. Jyväskylä. Viitattu 19.11.2016.
<http://www.jyvaskyla.fi/organisaatio/sivistys>.

Soanjärvi K, 2011. Mitä on ammatillinen nuorisotyö? Nuorisotyön villiä kenttää kesyttämässä. Väitöskirja. Jyväskylän yliopisto, kasvatustieteet, psykologia ja sosiologia. Viitattu 7.4.2016. <https://jyx.jyu.fi/dspace/bitstream/handle/123456789/27118/9789513943370.pdf?sequ>.

Syysuhde. 2015. Suomisanakirja. Viitattu 10.11.2016
<http://www.suomisanakirja.fi/syysuhde>.

Uusitalo, T. 2007. Nuoruusajan yksinäisyys. Teoksessa Helposti särkyvää - Nuoren kasvun turvaaminen. Helsinki: Kirjapaja.

Vaikean asian puheeksi ottaminen ei ole koskaan liian helppoa. 2007. Hankkeet hyviksi käytännöiksi. Teema: Yrittäjyyden ja yritysten henkilöstön kehittäminen. Euroopan unioni, Euroopan sosiaalirahasto. Viitattu 28.1.2017.
http://www.rakennerahastot.fi/vanhat_sivut/rakennerahastot/tiedostot/hyvät_kaytan_esr_hankeissa/Vaikean_asian_puheeksi_ottaminen_ei_ole_koskaan_liian_helppoa.pdf.

Liitteet

Liite 1. Kysely

Vaikeiden asioiden puheeksi ottaminen Jyväskylän kaupungin nuorisopalveluiden työssä nuoren näkökulmasta

Hei!

Olemme kolme valmistuvaa sosionomiopiskelijaa Jyväskylän ammattikorkeakoulusta, ja valmistuttuamme voimme työskennellä mm. nuorisotyöntekijöinä. Toivomme sinun osallistuvan kyselyyn liittyen opinnäytetyöhömmä. Opinnäytetyössä tutkimme nuorten sekä nuorisotyötä tekevien aikuisten välistä vuorovaikutusta, sekä kuinka nuori pystyy puhumaan nuorisotyötä tekevän aikuisen kanssa vaikeista asioista. Kyselyn tuloksia voidaan hyödyntää tulevaisuudessa Jyväskylän nuorisopalveluiden toiminnan kehittämisessä, sekä henkilöstön koulutuksissa.

Tässä kyselyssä haluamme sinun mielipiteesi; mikä tekee aikuisesta turvallisen ihmisen kenelle puhua asioista, sekä mitkä ovat mielestäsi asioita, joista on vaikea puhua. Kyselyyn vastaaminen on täysin vapaaehtoista ja linkki on auki alustavasti aikavälillä 03.10. - 16.10.2016. Emme kysy mitään henkilökohtaisia tai muita tunnistettavia tietoja.

Syksyisin terveisin,
Jouni, Lotta ja Satu

Perustiedot

1. Sukupuoli *

- Tyttö
- Poika
- Muu

2. Valitse oikea ikähaarukka *

- Alle 13 v.
- 13-15 v.
- 16-18 v.
- 19-21 v.
- 22-24 v.
- 25 v. tai yli

3. Missä vastaat kyselyyn? *

- Korpilahden nuorisotila
- Huhtasuon nuorisotila
- Kuokkalan nuorisotila
- Palokan nuorisotila
- Etsivä nuorisotyö
- Kuokkalan koulu
- Joku muu, mikä? Esim. kotona.
- _____

4. Kuinka usein käyt nuorisotilalla tai olet muuten nuorisopalveluiden asiakkaana? *

Nuorisopalveluita ovat mm. seuraavat: nuorisotilat, erilaiset työpajat, etsivä nuorisotyö, koulussa työskentelevä nuorisotyöntekijä, bänditilat ja -toiminta, Veturitallit, Walkers - kahvila sekä katupäivystys Synkkis.

- Päivittäin
- Viikoittain
- Muutamia kertoja kuussa
- Vaihtelevasti
- Harvoin

5. Vastaa seuraaviin väittämiin; mitä mieltä olet väittämästä.

	Samaa mieltä	Hieman samaa mieltä	En osaa sanoa	Jokseenkin eri mieltä	Eri mieltä
Koen itseni tärkeäksi keskustellessani nuorisotyöntekijän kanssa.	☐	☐	☐	☐	☐
Voin luottaa nuorisotyöntekijään, jolle puhun asioistani.	☐	☐	☐	☐	☐
Koen, että minut otetaan vakavasti, kun puhun nuorisotyöntekijän kanssa.	☐	☐	☐	☐	☐
Voin keskustella nuorisotyöntekijän kanssa vain ollessamme kahden kesken.	☐	☐	☐	☐	☐
Minulla ei ole asioita, joista en voisi puhua nuorisotyöntekijän kanssa.	☐	☐	☐	☐	☐
Voin puhua vain tietyille nuorisotyöntekijöille henkilökohtaisista asioistani.	☐	☐	☐	☐	☐
Minun on helpompi avautua nuorisotyöntekijälle, kun hän on ensin tullut puhumaan minulle.	☐	☐	☐	☐	☐
Voin puhua nuorisotyöntekijälle vain, jos teemme samalla jotain, kuten pelaamme, leivomme tms.	☐	☐	☐	☐	☐

- Muiden nuorten läsnäolo ei haittaa minua, jos haluan puhua henkilökohtaisista asioistani nuorisotyöntekijän kanssa.
- Nuorisotyöntekijälle on helpompi puhua kuin vanhemmilleni.
- Kaverin läsnäolo helpottaa nuorisotyöntekijän kanssa puhumista.
- Samaa sukupuolta olevan nuorisotyöntekijän kanssa on helpompi puhua.
- Nuorisotyöntekijän kanssa puhumisesta tulee hyvä mieli.
- Nuorisotyöntekijät eivät ymmärrä nykynuorisoa.
- En voi puhua kenenkään kanssa henkilökohtaisista asioistani.
- Nuorisotyöntekijät ovat hyviä ottamaan asioita puheeksi kanssani.
- Toivon, että voisin helpommin puhua vaikeammista asioista.
- Minulla ei ole tarvetta puhua asioistani nuorisotyöntekijän kanssa.

Voin puhua kaikkien nuorisotyöntekijöiden kanssa henkilökohtaisista asioistani.

6. Mitä koen saavani keskustelemalla nuorisotyöntekijän kanssa? *

Mitä nuorisotyöntekijän kanssa keskusteleminen merkitsee minulle?

7. Mitkä koet vaikeiksi asioiksi puhua nuorisotyöntekijän kanssa? *

- Koti
- Perhesuhteet
- Rakastuminen
- Seurustelu
- Seksuaalisuus
- Seksi
- Ehkäisy
- Ulkonäköpaineet
- Itsetunto-ongelmat
- Päihteet / Päihteiden käyttö
- Riippuvuudet
- Tulevaisuus
- Unelmat
- Pelot
- Väkivalta
- Perheessä oleva väkivalta
- Kaverit / Ystävyysuhteet
- Kiusaaminen

- Syrjäytyminen
- Yksinäisyys
- Erilaiset sairaudet
- Mielenterveys
- Uni
- Koulunkäynti
- Opiskelu
- Itsenäistyminen
- Uskonto
- Etninen tausta
- Erilaisuus
- Suru
- Rikokset
- Raha
- Syntyperä
- Lapsuus
- Murrosikä
- Täysi-ikäisyys
- Aikuisuus/Aikuistuminen
- Kuolema
- Joku muu, mikä?
- _____

8. Minkä asian koet ehdottomasti vaikeimmaksi ottaa nuorisotyöntekijän kanssa puheeksi?

Mainitse yksi tai korkeintaan kaksi asiaa.

9. Mitkä ovat syitä siihen, etten voi puhua nuorisotyöntekijän kanssa vaikeista asioista?

- Työntekijä ei ymmärrä minua
- Työntekijä ei tunne minua
- Uskon, että työntekijää ei kiinnosta asiani
- Koen, ettei työntekijällä ole aikaa jutella kanssani
- En luota tarpeeksi työntekijään
- Pelkään, että työntekijä kertoo asioistani eteenpäin, esim. vanhemmilleni tai viranomaisille
- Häpeän puhua vaikeista asioista
- Aikuisen kanssa ei voi puhua nuorten asioista
- Puhuminen vaikeista asioista pelottaa
- Pelkään, että työntekijä halveksuu minua tai nauraa minulle, eikä kunnioita minua.
- Työntekijä tuntee vanhempani
- Työntekijä ei tunne vanhempiani
- Joku muu, mikä?
- _____

10. Mitkä koet helpoiksi asioiksi puhua nuorisotyöntekijän kanssa?

- Koti
- Perhesuhteet
- Rakastuminen
- Seurustelu
- Seksuaalisuus
- Seksi
- Ehkäisy
- Ulkonäköpaineet
- Itsetunto-ongelmat
- Päihteet / Päihteiden käyttö
- Riippuvuudet

- Tulevaisuus
- Unelmat
- Pelot
- Väkivalta
- Perheessä oleva väkivalta
- Kaverit / Ystävyysuhteet
- Kiusaaminen
- Syrjäytyminen
- Yksinäisyys
- Erilaiset sairaudet
- Mielensterveys
- Uni
- Koulunkäynti
- Opiskelu
- Itsenäistyminen
- Uskonto
- Etninen tausta
- Erilaisuus
- Suru
- Rikokset
- Raha
- Syntyperä
- Lapsuus
- Murrosikä
- Täysi-ikäisyys
- Aikuisuus/Aikuistuminen
- Kuolema

11. Mitkä asiat helpottavat puhumista nuorisotyöntekijän kanssa? *

- Rauhallinen tila
- Kahdestaan keskusteleminen
- Keskustelemme ryhmässä

- Muiden nuorten läsnäolo
- Kaverini on mukana keskustelussa
- Työntekijä tulee ensin puhumaan minulle
- Menen itse puhumaan työntekijälle
- Teemme jotain yhdessä keskustellessamme (pelaaminen, ruuanlaitto tai joku muu yhteinen tekeminen)
- Työntekijä kirjoittaa asioitani ylös
- Täytän aihetta koskevan lomakkeen tai testin
- Työntekijän kanssa on turvallista olla ja jutella
- Pidän työntekijän persoonasta
- Työntekijä on samaa sukupuolta kanssani
- Työntekijä ei ole samaa sukupuolta kanssani
- Työntekijä on nuori
- Työntekijä on iäkkäämpi

12. Mikä helpottaa eniten vaikeiden asioiden puheeksi ottamista nuorisotyöntekijän kanssa?

13. Lukitaanko vastauksesi?

- Kyllä Ei

Hei sinä!

Oletko ollut Jyväskylän kaupungin nuorisopalveluiden asiakkaana?

Oletko jutellut nuorisotyöntekijän kanssa esimerkiksi nuorisotilalla?

Oletko 13- 29 -vuotias?

Osallistu opinnäytetyömme kyselyyn koskien "ns. vaikeiden asioiden puheeksi ottamista Jyväskylän kaupungin nuorisopalveluiden työssä nuoren näkökulmasta".

Kyselyyn vastaaminen tapahtuu täysin anonymisti ja se vie vain muutamia minuutteja. Jokainen vastaus on meille tärkeä ja vie työtämme eteenpäin.

Työmme tulosten pohjalta kartoitetaan Jyväskylän nuorisopalveluiden koulutus- ja kehitystarpeita.

Kirjoita hakukenttään koko seuraava linkki:

<https://www.webropolsurveys.com/S/CB5F4FC83EC0BB0A.par>

Tai avaa puhelimella QR -koodi:

Syksyisin terveisin

Kohta valmistuvat sosionomit Jyväskylän ammattikorkeakoulusta

Jouni, Lotta & Satu